

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas
Kriminologijos katedra

Karolina Gurstyte

Taikomosios ir teorinės kriminologijos magistro studijų programa
Magistro darbas

**Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas Lietuvos internetinėje
spaudoje Rusijos – Ukrainos karo metu**

Darbo vadovas: Prof. dr. (HP) Aleksandras Dobryninas

Vilnius
2024

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju „Mediaskopas“ žiniasklaidos stebėsenos ir analizės bei komunikacijos konsultavimo paslaugų atstovams už suteiktą prieigą prie duomenų, kurie buvo esminiai šio baigiamojo darbo medijų analizės tyrimo atlikimui.

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
1. NUSIKALTIMAI ŽMONIŠKUMUI: PROFESINIAME IR VIEŠAJAME DISKURSE.....	11
1.1. Profesinis diskursas: nusikaltimų žmoniškumui teisinis reglamentavimas.....	11
1.2. Viešasis diskursas: medijų vaidmuo.....	14
1.3. Nusikaltimų žmoniškumui pateikimas ir pristatymas medijose.....	16
2. EMPIRINIAI TYRIMAI IR JŲ ANALIZĖS.....	19
2.1. Naujienų portalo delfi.lt straipsnių analizė.....	19
2.1.1. Tyrimo planas ir metodika.....	19
2.1.2. Publikacijų apie nusikaltimus žmoniškumui turinio analizė.....	20
2.1.3. Apibendrinimas.....	26
2.2. Ekspertų požiūrio į nusikaltimus žmoniškumui analizė.....	27
2.2.1. Tyrimo planas ir metodika.....	27
2.2.2. Tyrimo rezultatai ir jų analizė.....	30
2.2.2.1. Rusijos – Ukrainos karo situacijos ir jos įtakos žiniasklaidai asmeninis vertinimas	30
2.2.2.2. Rusijos – Ukrainos karo situacija ir kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui sąvokos supratimas.....	33
2.2.2.3. Rusijos – Ukrainos kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje spaudoje	36
2.2.2.4. Internetinės spaudos įtaka visuomenės nuomonės formavime karo metu...39	
2.2.3. Apibendrinimas.....	42
DISKUSIJA.....	43
IŠVADOS.....	45
LITERATŪRA.....	47
PRIEDAI.....	50

SANTRAUKA

Šis tyrimas siekia suprasti, kaip nusikaltimai žmoniškumui pateikiami viešajame diskurse, remiantis internetinėje erdvėje pateikiamais straipsniais. Tyrimas koncentruojasi į nusikaltimus Rusijos agresijos prieš Ukrainą kontekste ir yra svarbus ne tik Lietuvai, bet ir tarptautiniu mastu. Tyrimo tikslas yra suprasti, kaip medijos skleidžia informaciją apie nusikaltimus žmoniškumui ir kaip tai veikia visuomenės nuomonę bei požiūrį.

Tyrimo rezultatai rodo, kad skirtingi diskursai turi skirtingas perspektyvas dėl nusikaltimų žmoniškumui. Profesinis diskursas, pasitikėdamas teisiniais reglamentais, pabrėžia tarptautinės teisės svarbą ir teikia struktūrizuotą požiūrį į nusikaltimus, tuo tarpu viešasis diskursas, dažnai pasitelkdamas stereotipinius požiūrius, formuoja visuomenės nuomonę ir reakciją. Tyrimas taip pat pabrėžia medijų svarbą informuojant ir formuojant visuomenės nuomonę apie nusikaltimus žmoniškumui. Medijos pateikia selektyvią informaciją, kuri gali svariai paveikti visuomenės požiūrį ir politinius sprendimus.

Analizuojant tyrimą, tapo aišku, kad medijų turinys gali turėti didelį poveikį žinių sklaidai ir visuomenės požiūriui į nusikaltimus žmoniškumui. Todėl svarbu suprasti, kaip informacija yra filtruojama ir pristatoma visuomenei, nes tai gali turėti ilgalaikį poveikį tarptautinei teisei, politiniams sprendimams ir visuomenės sąmoningumui.

Ši tema dar nėra visiškai ištirta, todėl yra vietos tolimesniems tyrimams. Tolimesnis analizės ir tyrimų atlikimas padėtų giliau suprasti, kaip medijos ir diskursai veikia visuomenės požiūrį į nusikaltimus žmoniškumui ir padėtų nustatyti veiksmingas priemones šių nusikaltimų prevencijai ir užtikrinti teisingumą.

Raktiniai žodžiai: Rusijos - Ukrainos karas, nusikaltimai žmoniškumui, medijos, profesinis diskursas, viešasis diskursas.

SUMMARY

This study aims to understand how crimes against humanity are presented in public discourse based on articles available on the internet. The research focuses on crimes in the context of Russian aggression against Ukraine and is relevant not only in Lithuania but also internationally. The study seeks to comprehend how media coverage of crimes against humanity is disseminated and how it influences public opinion and perception.

The research findings indicate that different discourses have different perspectives on crimes against humanity. Professional discourse, relying on legal regulations, emphasizes the importance of international law and provides a structured approach to crimes, while public discourse, often employing stereotypical views, shapes public opinion and reactions. The study also highlights the importance of media in informing and shaping public opinion about crimes against humanity. Media present selective information that can significantly influence societal attitudes and political decisions.

Analyzing the research, it became evident that media content can have a significant impact on knowledge dissemination and societal perceptions of crimes against humanity. Therefore, understanding how information is filtered and presented to the public is crucial, as it can have a long-term impact on international law, political decisions, and public awareness.

This topic is not fully explored, leaving room for further research. Further analysis and studies would deepen our understanding of how media and discourses affect societal perceptions of crimes against humanity and help identify effective measures for preventing these crimes and ensuring justice.

Keywords: Russia-Ukraine war, crimes against humanity, media, professional discourse, public discourse.

IVADAS

Pastaroji Rusijos invazija Ukrainoje yra jau ne pirmoji, bet ganėtinai rimta ir palietusi visą pasaulį. Nuo 2022 m. vasario 24 d. Rusijos įsiveržimo į Ukrainą besitęsiantis karas yra siaubingas ir tragiškas, o Rusijos invazijos į Ukrainą pasekmės yra toli siekiančios ir nesibaigiančios – pradedant infrastruktūrų naikinimu, baigiant civilių žūtimis. Plačiai domėtis dabartinio Ukrainos – Rusijos karo istorijos pradžia ir eiga nėra būtina, kadangi visuose patikimuose šaltiniuose teigiama, jog šio karo agresorė yra Rusijos valstybė ir pagrindiniai karo nusikaltimai bei nusikaltimai žmoniškumui yra vykdomi iš Rusijos pusės. „Panašiai gilios ir stiprios karo pasekmės yra matomos ir masinių medių publikacijose“ (Pavlin, 2022). Žurnalistai susiduria su milžiniška rizika rengdami reportažus, pasakodami savo istorijas sąžiningai ir be cenzūros, nes karo metu internetinėje erdvėje yra sudėtinga pateikti tam tikrą informaciją dėl griežtos cencūros ir informacijos kontrolės. Nepaisant iššūkių demokratinėje visuomenėje, žurnalistai toliau stengiasi informuoti visuomenę apie šiai dienai aktualius įvykius, įskaitant karo metu vykstančius nusikaltimus.

Nusikaltimų žmoniškumui sąvoka siejama su žiauriais nusikaltimais (angl. *Atrocity Crimes*). Šis terminas dažniausiai vartojamas karo kontekste, nes tokiems nusikaltimams gali būti priskirti kare vykdomi nusikaltimai, pavyzdžiui, karo nusikaltimai, etniniais nusikaltimais, nusikaltimai žmoniškumui ir, ypač, genocidas (Sheffer, 2006). Pati „Atrocity Crimes“ sąvoka reiškia kolektyvinį, masinį smurtą, dažniausiai vykdomi komandose ir yra organizuoti, todėl didžioji dalis šio smurto yra struktūrizuota pagal laiką, vietą ir ypatingai ginklų naudojimą“ (Karstedt, 2013). Kadangi apibrėžti tokių nusikaltimų teoriją yra sudėtinga, vis dėl to iki šiol nėra tikslaus nusikaltimų žmoniškumui apibrėžimo ir vienodo aiškinimo. Dėl šios sampratos sudėtingumo tikslingiausiai nusikaltimų žmoniškumui terminą gali paaiškinti tik svarbiausias teisinis dokumentas – Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas.

Dabartinėje Rusijos invazijoje prieš Ukrainą vykstantys nusikaltimai yra ne vien kare dalyvaujančių šalių reikalas, kadangi kariniame konflikte vykdomi nusikaltimai, šiuo atveju nusikaltimai žmoniškumui, pagal Romos statutą yra traktuojami tarptautiniais nusikaltimais (Rome Statute of the International Criminal Court, 1998). Iš teisinės prizmės gali būti pateikti vieni ar kiti faktai apie karą, tačiau medijose atsispindi tokia informacija, kuri visuomenės nuomonės apie karo kaltininkę, karo eigą ir kitus klausimus karo tema nepakeičia. Pavyzdžiui, remiantis Romos statutu, Tarptautinis baudžiamasis teismas turimais pagrįstais faktais ir įrodymais paskiria arešto orderį

karo agresorei tik dėl vaikų pagrobimo iš Ukrainos, o dėl įvykdytų kitų nusikaltimų tolimesnių veiksmų teismas imtis dar negali. Tačiau apie karą kalba ne tik teisininkai, bet ir paprasti žmonės, todėl nuomonės nebūtinai turi sutapti. Pagal medijose pateikiamą informaciją dauguma žmonių interpretuoja taip, jog Rusija yra įvykdžiusi daug daugiau nusikaltimų nuo invazijos pradžios, o teisinių įrodymų trūkumas visuomenės požiūriui įtakos neturi arba turi mažai. Todėl iškyla pagrindinis probleminis klausimas dėl subjektyvių interpretacijų ir objektyvios tiesos: „Kaip Rusijos - Ukrainos karo metu vykdomi nusikaltimai žmoniškumui vaizduojami internetinėje erdvėje?“. Karinės agresijos prieš Ukrainą kontekste itin svarbu suprasti šiuos nusikaltimus tarptautiniu mastu, o ne vertinti šią agresiją savo emocijomis ar neapykanta internetinėje erdvėje. Ukrainos – Rusijos karo metu kyla klausimai – kaip bausti ir už ką bausti? Iš baudžiamosios teisės pusės svarbiausia yra ne pati sankcija, taikoma karo agresorei, o kaip ji taikoma. Teisinė tradicija kelia platesnio pobūdžio klausimą apie teisingumą, išskirtinis dėmesys yra skiriamas nusikaltėliui ir nusikaltimo aplinkybėms, todėl šiame kontekste svarbu karo problemą apžvelgti iš semantinės perspektyvos. Ir šie klausimai turi būti pagrįsti bei atsakyti, remiantis tarptautiniais teisės aktais, tačiau atsakymai į klausimus turėtų būti pateikti ne per anksti – vykstant karui, o karo pabaigoje ar bent jau kiek aiškesniame karo proceso etape. Dabartinis karo problemos ištyrimas tampa tik sudėtingesnis, bet tuo pačiu ir reikalingesnis dėl savo naujumo, aktualumo ir svarbos visuomenėje.

Tam tikrų problemų suvokimas gali būti suprantamas iš skirtingų pusių. *„Ekspertų diskursas pretenduoja į „teisingą“ teisingumo suvokimą <...> Politinis, arba „gerai informuotų piliečių“, diskursas suinteresuotas traktuoti kriminalinę justiciją per visuomenės kontrolės prizmę. <...> Viešasis, arba „žmonių iš gatvės“, diskursas orientuotas į nuomonę, arba, tiksliau, į stereotipines schemas apie tvarką ir teisingumą.“* (Dobryninas, Čėsniėnė, Dobrynina, Giedraitis, ir Merkevičius, 2014). Tai, kaip problemą supranta viena pusė, pavyzdžiui, viešasis diskursas, nereiškia, jog politiniame ar profesiniame diskurse ši problema bus žvelgiama iš tos pačios prizmės. Viešajame diskurse nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas vertinamas iš stereotipinio požiūrio. Negana to, siekiama tą požiūrį perteikti kuo didesnei auditorijai. Profesiniame diskurse profesinis žinojimas yra visiškai priešingas viešajam žinojimui ir skiriasi tuo, jog tiesa nėra keičiama subjektyviu žinojimu. „Politinio diskurso naratyvai, nors užima tarpinę vietą tarp viešojo ir profesinio diskursų žinojimo, tačiau nuo šių abiejų skiriasi savo prioritetu, kadangi politinio diskurso atstovų aukščiausias interesas yra ne viešai skelbiama tiesa, ne pagrįsti faktai, o gėris ir sąveika tarp kitų diskursų“ (Schutz, 1946). „Diskursai apie kriminalinę justiciją gali skirtis pagal savo principus, strategijas ir įgyvendinimo mechanizmus“ (Dobryninas, Čėsniėnė, Dobrynina, Giedraitis, ir Merkevičius, 2014). „Ekspertai ir „gerai informuoti piliečiai“ panašūs savo kritiniu

požiūriu į nepatikrintą, neaiškia ir stereotipišką informaciją, tačiau pirmieji disponuoja tikslesnę informaciją negu antrieji“ (Schutz, 1946). Politinis diskursas formuoja savo kalbėjimą tarp šių dviejų diskursų. Kitaip tariant, kiekvienas diskursas formuoja skirtingą tos pačios problemos suvokimą. Todėl kiekviename diskurse interpretacija yra esminė, nes būtent ji lemia problemos suvokimą ir supratimą.

Medijos nusikaltimų vaizdavimo internetinėje erdvėje tematikoje yra glaudžiai susijusios su viešuoju ir politiniu žinojimu. Medijų atliekama įrėminimo funkcija yra jau politinio diskurso dalis, kadangi funkcija nustato problemos suvokimo rėmus. Tačiau politiniame diskurse mes jau pradėdami kalbėti apie problemą, remiantis viešojo diskurso naratyvais. Pastarosios Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste viešasis žinojimas nebūtinai yra tikslus, tačiau jis pristato žmogiškąjį naratyvą. Iš profesinės pusės nusikaltimų žmoniškumui sąvokos sudėtingumas reikalauja daugiau faktų ir įrodymų karo metu, kadangi viskas remiasi į profesinį diskursą, kuris yra apribotas. Tačiau viešasis žinojimas visai kitaip parodo šią problemą. Pavyzdžiui, medijų analizė rodo, kad profesinis diskursas yra papildomas viešuoju diskursu, kuris formuoja ir suvokimą apie nusikaltimų žmoniškumui sąvoką, ir apskritai visuomeninį suvokimą. Taigi pastebima, jog šie diskursai kooperuojasi tarpusavyje nusikaltimų vaizdavimo internetinėje erdvėje problemos suvokime ir vertinime.

Dėl Rusijos – Ukrainos karo aktualumo viso pasaulio atžvilgiu karinę situaciją reikia įvertinti iš kelių pusių, tačiau šiai dienai vis dar nėra atliktų tyrimų apie nusikaltimų vaizdavimą internetinėje erdvėje. Dėl temos ir problemos naujumo, labiausiai šiai problemai paantrinti gali mokslininko T. Bacio. Kadangi atliktas tyrimas informacinį karą pateikia kaip tikrą konfliktą, karą internetinėje erdvėje, nes minima, jog internetinėje erdvėje galima pastebėti ir tarsi kontrpuolimą, mano darbo temai šis tyrimas gali tik iš dalies paantrinti tiriamai problemai. Žurnalistinis tyrimas orientuotas į 2014 metų Rusijos – Ukrainos karo vaizdavimą Vokietijos socialiniame tinkle „Facebook“. Apibendrinamas tyrimo rezultatus tyrėjas nustatė, jog Ukrainos įvaizdis formuojamas Facebook socialiniame tinkle pasitelkiant internetinius trolius kaip propagandinės veiklos ir informacinio karo metodą atlikti veiksams, skirtiems suformuoti klaidingą nuomonę, daryti įtaką, manipuliuoti, apgauti, atgrasyti ir taip atitinkamai įtikinti neteisingos informacijos „tikrumu“ prorusišką ir antirusišką auditoriją. Tokie tyrimai tik paantrina teorinei prieigai ir ekspertų pozicijai apie medijose matomą propagandą ir jos reikšmę visuomenėje. Tačiau Rusijos – Ukrainos karo ir kare vykdomų nusikaltimų vaizdavimo internete kontekste informaciniai karai labiau suprantami kaip pašalinis ir nereikalingas „triukšmas“, kadangi tarsi blokuoja realybę ir visuomenės suvokimą apie susiklosčiusią situaciją.

Dar keli tyrimai, kurie dalinai gali būti siejami su informaciniu karu Rusijos – Ukrainos karo metu, yra atlikti Siera Leonės teisininko, profesoriaus ir žurnalisto Abou Bhakarr M. Binneh-Kamara. „Medijų poveikis vertinamas kontekstualizuojant stimulo ir atsako paradigmą elgesio moksluose“ (Binneh-Kamara, 2015). Medijų turinys yra racionalizuojamas kaip stimulus, o pilietinės visuomenės organizacijų atstovų požiūris apie teismo procesus yra laikomas atsaku. Tyrimo rezultatai parodė, jog internetinių portalų nušvietimas apie CDF buvo užterštas etnoregioniniais išankstiniais nusistatymais ir atrodė, kad tai „karo tęsinys kitomis priemonėmis“, tačiau tyrimo dalyviai suprato, kad medijų pranešimai daro teigiamą poveikį teisingumo po konflikto, gero valdymo ir demokratinės atskaitomybės Siera Leonėje siekiui. Šis tyrimas iš dalies parodo, kad medijų vaidmuo nuomonės formavime yra ganėtinai didelis, tačiau, nors ir pranešimų sklaida turi teigiamą pusę, ne visuomet perteikiama informacija skaitytojui yra tiksli, ypač jautriomis temomis.

Taigi kitose darbo dalyse plačiau aptarsiu nusikaltimus žmoniškumui karo metu ir jų pateikimą internetinėje erdvėje bei teorinę medžiagą papildysiu atliktų tyrimų rezultatais.

Tyrimo klausimas (-ai): Kaip profesiniame diskurse formuojami nusikaltimai žmoniškumui atsispindi viešajame diskurse ir koks medijų vaidmuo šiame procese?

Darbo tikslas: Ištirti, kaip pateikiami ir pristatomi nusikaltimai žmoniškumui Lietuvos internetinėje spaudoje Rusijos agresijos prieš Ukrainą karo metu.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti nusikaltimų žmoniškumui tarptautinį ir Lietuvos teisinį reglamentavimą profesiniame diskurse;
2. Išanalizuoti medijų vaidmenį ir svarbą viešajame diskurse;
3. Išanalizuoti medijų vaidmenį nusikaltimų žmoniškumui pateikime internetinėje spaudoje;
4. Išsiaiškinti, kaip medijose pateikiamas Rusijos – Ukrainos karas ir kaip pristatomi šiame kare vykdomi nusikaltimai;

Darbo tezės:

1. Rusijos – Ukrainos karo metu Lietuvos internetinėje erdvėje pateikiama informacija apie nusikaltimus žmoniškumui dažnai akcentuoja neigiamus aspektus.

2. Rusijos – Ukrainos karo metu Lietuvos internetinėje erdvėje ekspertinis ir viešasis žinojimas apie nusikaltimus žmoniškumui dažnai skiriasi, pateikiant skirtingus naratyvus ir interpretacijas.

Darbo metodologija:

Šiame darbe bus atliekama *teisės aktų analizė*, taikant loginį - analitinį tyrimo modelį. Bus pristatomi teisės aktai, reglamentuojantys kare vykdomus nusikaltimus. Remiantis teisės aktais darbe galima aiškiau nusibrėžti teorinius rėmus ir bendrą nusikaltimų žmoniškumui supratimą tarptautiniu mastu.

Taip pat bus atliekama *mokslinės literatūros analizė*, kurios metu, analizuojant literatūrinius šaltinius, bus pristatytas nusikaltimų žmoniškumui teisinis reglamentavimas profesiniame diskurse, medijų svarba viešajame diskurse ir paaiškintas medijų vaidmuo nusikaltimų žmoniškumui pateikime karo metu.

Darbe bus atlikta *kokybinių tyrimų analizė* trianguliacijos principu – du empiriniai tyrimai: medijų turinio analizė, siekiant išsiaiškinti Rusijos – Ukrainos karo metu naujienų portalų *delfi.lt* karo metu vykdomų nusikaltimų pateikimą medijose, ir pusiau struktūruoti interviu, norint išsiaiškinti ekspertų požiūrį į nusikaltimus žmoniškumui.

Darbo struktūra

Darbas sudarytas iš įvado, dviejų skyrių, išvadų, literatūros sąrašo ir priedų.

Pirmame teoriniame darbo skyriuje pateiktas kare vykdomų nusikaltimų teisinis reglamentavimas profesiniame diskurse, paremtas tiek Lietuvos, tiek tarptautiniais teisės aktais, plačiau supažindinama su šių nusikaltimų ir pačio profesinio diskurso sąvoka ir samprata. Teorinėje dalyje taip pat aptarta medijų svarba iš viešojo žinojimo bei aptartas medijų vaidmuo nusikaltimų vaizdavime internetinėje erdvėje ir išanalizuota, kaip medijos pristato esamą karą Ukrainoje.

Antrame empiriniame darbo skyriuje pateikti dviejų kokybinių tyrimų metu gauti rezultatai, kurie padėjo nustatyti, kaip masinės medijos formuoja karo metu vykdomų nusikaltimų įvaizdį internetinėje erdvėje.

Išvadose pateikiamas teorinės ir empirinės dalių apibendrinimas.

1. NUSIKALTIMAI ŽMONIŠKUMUI: PROFESINIAME IR VIEŠAJAME DISKURSE

1.1. Profesinis diskursas: nusikaltimų žmoniškumui teisinis reglamentavimas

„Profesino diskurso atstovo žinios remiasi jo atskaitos sistema, kuri buvo nustatyta kartą ir visiems laikams, todėl jis dar yra laikomas ekspertu“ (Schutz, 1946). Jo žinios apsiriboja ribota sritimi, tačiau jos yra aiškios. „Profesinis žinojimas yra pagrįstas pagrįstais teiginiais, sprendimai nėra tik spėlionės ar laisvos prielaidos“ (Schutz, 1946). Ukrainos - Rusijos dabartinio karo metu galime daugiau dėmesio skirti nusikaltimams žmoniškumui arba karo nusikaltimams, tačiau norint šią problemą apžvelgti iš kelių diskursų pusių, yra svarbu atkreipti dėmesį į tai, kaip mes apibrėžiame šiuos karo nusikaltimus ir nusikaltimus žmoniškumui bei kaip baudžiame už šiuos nusikaltimus. Kadangi karo problema vyrauja visame pasaulyje, ši problema turi būti aptariama tarptautinės teisės kontekste. Profesinio diskurso atstovams yra būtina patikrinti tiesą ir ją įrodyti, todėl nagrinėjama problema yra daug labiau artimesnė ir svarbesnė.

„Romos statutas yra tarptautinė sutartis, kuria remiantis Tarptautinis baudžiamasis teismas gali vykdyti jurisdikciją asmenims už nusikaltimus žmoniškumui, genocidą, karo ir agresijos nusikaltimus“ (Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2022). „Šiuo statutu įsteigiamas Tarptautinis baudžiamasis teismas. Jis yra nuolatinė institucija, įgaliota vykdyti savo jurisdikciją asmenims už labai sunkius, tarptautinę bendriją verčiančius susirūpinti nusikaltimus, nurodytus šiame Statute, ir papildanti nacionalinę baudžiamąją jurisdikciją“ (Rome Statute of the International Criminal Court, 1998). Šiai dienai Romos statutą yra ratifikavusios 123 šalys. Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, siekiant nubausti ar sustabdyti karo agresorę, iš teisinės pusės formaliai reiktų remtis būtent šiuo Romos statutu. „Pagal Romos statutą, nusikaltimas žmoniškumui reiškia bet kurį iš šių 11 veiksmų:

- a) nužudymas;
- b) naikinimas;
- c) pavergimas;
- d) gyventojų deportavimas arba prievartinis perkėlimas;
- e) įkalinimas arba kitoks žiaurus laisvės atėmimas, prieštaraujantis pagrindinėms tarptautinės teisės normoms;
- f) kankinimas;

g) išžaginimas, įtraukimas į seksualinę vergovę, vertimas užsiimti prostitucija, priverstinis apvaisinimas, priverstinė sterilizacija ar bet kokios kitos sunkios seksualinės prievartos formos;

h) kokios nors grupės ar bendrijos persekiojimas politiniais, rasiniais, nacionaliniais, etniniais, kultūriniais, religiniais, lyties, kaip ji apibūdinta šio straipsnio 3 dalyje, ar kitais motyvais, kuriuos, kaip visuotinai pripažinta, draudžia tarptautinė teisė, darant bet kurias šiame punkte nurodytas veikas arba Teismo jurisdikcijai priklausančius nusikaltimus;

i) prievartinis žmonių dingimas;

j) apartheido nusikaltimas;

k) kitos panašios nežmoniškos veikos, kai tyčia sukeliama didelė kančia, sunkūs kūno sužalojimai arba padaroma didelė žala psichinei ar fizinei sveikatai,

kai jie padaromi kaip dalis plačiai paplitusio ar sistemingo išpuolio, nukreipto prieš bet kuriuos civilius gyventojus, žinant apie išpuolį“ (Rome Statute of the International Criminal Court, 1998).

Karo nusikaltimai, pagal statute nurodytą apibrėžimą, traktuojami kaip šiurkštūs 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų pažeidimai, būtent bet kurie iš šalia nurodytų 8 veiksmų prieš asmenis arba nuosavybę, saugomą pagal atitinkamos Ženevos konvencijos nuostatas. Ukraina nėra Romos statuto šalis, tačiau pagal 12 straipsnio 3 dalį ji du kartus pasinaudojo savo prerogatyvomis pripažinti Teismo jurisdikciją dėl tariamų nusikaltimų pagal Romos statutą, padarytų jos teritorijoje.

„Lietuva, įgyvendindama tarptautinius įsipareigojimus, kylančius iš jos ratifikuotų ar prisijungtų tarptautinių sutarčių bei tarptautinės paprotinės teisės, į nacionalinės baudžiamosios teisės šaltinius perkelia ir tarptautinės teisės normas, reglamentuojančias nusikaltimus žmoniškumui“ (Žilinskas, 2001). Pagal naująjį Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą (toliau – LR BK), priimtą 2000 m. rugsėjo 26 d., yra traktuojamos dvi nusikaltimų žmoniškumui rūšys: genocidas (99 str.) ir tarptautinės teisės draudžiamas elgesys su žmonėmis (100 str.), taip užtikrinant, kad šie sunkūs nusikaltimai būtų aiškiai apibrėžti ir atitinkamai baudžiami pagal nacionalinę teisę. Tačiau rengiant šių nusikaltimų reglamentavimą, buvo svarbu jį suderinti su naujaisiu tarptautinės baudžiamosios teisės šaltiniu - 1998 m. liepos 17 d. Jungtinių Tautų diplomatinėje konferencijoje Romoje priimtu Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos statutu. Todėl naujojo LR BK XV skyrius, pradedantis Kodekso Specialiąją dalį, vadinasi „Nusikaltimai žmoniškumui ir karo nusikaltimai“ (Žilinskas, 2001).

Kalbant apie nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus, juos galima interpretuoti visaip dėl tarptautinės šių nusikaltimų terminų ir sampratos neapibrėžtumo. Nusikaltimai žmoniškumui, pagal LR BK – tarptautinės teisės draudžiamas elgesys su žmonėmis, yra traktuojami taip: „*Tas, kas tyčia, vykdydamas ar remdamas valstybės ar organizacijos politiką, pasireiškiančią didelio masto arba sistemingu civilių gyventojų užpuldinėjimu, žmones žudė arba sunkiai sutrikdė jų sveikatą; sudarė tokias gyvenimo sąlygas, kad jos lėmė žmonių žūtį; pavergė žmones; deportavo ar prievarta perkėlė gyventojus; neteisėtai įkalino ar kitaip šiurkščiai apribojo fizinę žmonių laisvę, pažeidė tarptautinės teisės pagrindines normas, kankino žmones; žagino, įtraukė į seksualinę vergovę, vertė užsiimti prostitucija; neteisėtai sulaukė priverstinai apvaisintą moterį siekiant pakeisti gyventojų etninę sudėtį ar darant kitą šiurkštų tarptautinės teisės pažeidimą; priverstinai sterilizavo žmones arba taikė kitokius tolygaus sunkumo seksualinės prievartos veiksmus; persekiojo kurią nors žmonių grupę ar bendriją dėl politinių, rasinių, nacionalinių, etninių, kultūrinių, religinių, lyties ar kitų motyvų, kuriuos draudžia tarptautinė teisė; žmones sulaukė, areštavo, pagrobė ar kitaip atėmė jų laisvę, kai toks laisvės atėmimas nepripažįstamas, ar nepranešė apie žmonių likimą arba buvimo vietą, vykdė apartheido nusikaltimą, baudžiamas <...>“.*

Karo nusikaltimų apibrėžimas yra kiek sudėtingesnis, kadangi šiuos nusikaltimus reglamentuoja kelios teisės šakos. Pasak tarptautinės humanitarinės teisės specialisto Justino Žilinsko, karo nusikaltimai yra skirstomi į dvi grupes: tai nusikaltimai pagal Ženevos teisę ir nusikaltimai pagal Hagos teisę. Ženevos teisės normose išskiriant karo nusikaltimus yra pabrėžiamos karo aukos ir su jų saugumu susijusios organizacijos. Hagos teisės normose, priešingai nei Ženevos, karo nusikaltimų apibrėžime yra akcentuojamos ginkluotos kovos veiksmų taisyklės. „Šiuo metu LR BK įtvirtinta kai kurių karo nusikaltimų padarymo įsakymu forma, viena vertus, yra griežtesnė nuostata nei tarptautinėje teisėje (kadangi naudojamos formaliosios nusikaltimo sudėty), kita vertus, per siaura, kadangi apima tik keletą karo nusikaltimų straipsnių“ (Žilinskas, 2006). Draudžiama karo ataka, šiuo atveju karo tarp Ukrainos ir Rusijos valstybių vykdoma agresija, yra priskiriama prie Hagos teisės pažeidimų. Kadangi karo situacija, veiksmai ir pabaiga yra nenuspėjami, yra sunku remtis tik Ženevos teisės normomis, nes, nors ir oficialiai nėra deklaruojama, tačiau yra siekiama iš dalies sunaikinti Ukrainos tautą, vykdant ir tuo pačiu pažeidžiant ginkluotos kovos veiksmų taisyklės.

Nusikaltimų žmoniškumui aptarimas iš teisinės prizmės yra ganėtinai sudėtingas ne tik dėl sąvokos sudėtingumo, tačiau ir dėl pačio teisingumo apribojimų Rusijos – Ukrainos karo kontekste. Nusikaltimų žmoniškumui ištyrimą apsunkinti gali daugelis priežasčių. „Tarptautiniai teismai, tokie kaip Tarptautinis baudžiamasis teismas, dažnai susiduria su jurisdikcijos ir vykdymo

problemomis“ (Schabas, 2017). Kadangi pagal Romos statytą nusikaltimai žmoniškumui yra traktuojami kaip tarptautiniai nusikaltimai, tačiau ne visos valstybės yra šio teismo narės, tai Tarptautinio baudžiamojo teismo sprendimų vykdymas gali būti apsunkintas. „Teisingumo ribotumą gali įtakoti ir kitos priežastys, pavyzdžiui, valstybių suverenitetas ir interesai, kurie dažnai riboja tarptautinių organizacijų gebėjimą įsikišti, taip pat nevienodas teisės normų taikymas ar teisinių procedūrų trukmė bei, žinoma, pats karo chaosas, kadangi karo sąlygomis įrodymų rinkimas tampa sudėtingas ar net neįmanomas dėl nuolatinės grėsmės ir infrastruktūros sugriovimų „(Schabas, 2017). Taigi nors tarptautinė teisė numato mechanizmus, skirtus kovoti su nusikaltimais žmoniškumui, jų taikymas karo metu gali būti apsunkintas dėl susidariusių iššūkių, todėl teisingumo pasiekimas tokiomis sąlygomis gali būti sudėtingas.

1.2. Viešasis diskursas: medijų vaidmuo

„Vienos svarbiausių viešojo diskurso formų yra masinės medijos. Jos šiuolaikiniame pasaulyje yra vienos įtakingiausių socialinių institucijų, darančių įtaką individo kriminalinės tikrovės suvokimui.“ (Dobrynina, 2012). Socialiniams pokyčiams visuomenėje įtakos turi didėjanti nusikaltimų, šiuo atveju, pastarojo karo sukelta ir medijose sustiprinama įtampa, rizika. Tokioje visuomenėje viešasis diskursas tampa normų ir rizikos įvertinimo bei išgyvenimo terpe, todėl vykdomų nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimo internetinėje erdvėje karo metu problema yra aktuali ne tik viešojo, bet ir politinio bei mokslinio diskursų tyrinėjimo srityse.

Pagal A. Schutz (1946): „Viešojo diskurso atstovas yra laikomas žmogumi gatvėje, kuris išmano, kaip tipinėse situacijose tipinėmis priemonėmis pasiekti tipiško rezultato.“ Žmogus iš gatvės naiviai gyvena pagal savo ir savo grupės esmines aktualijas. Siekiant išsiaiškinti nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimą Lietuvos internetinėje spaudoje karo metu iš viešojo diskurso prizmės, svarbu pasitelkti įvairias bendruomenes ar populiariausius internetinius portalus. Nors formaliai nusikaltimai žmoniškumui apima nusikaltimus žmoniškumui, karo nusikaltimus, genocidą ir etninius nusikaltimus, internetinėje erdvėje skelbiamuose straipsniuose tai gali būti interpretuojama skirtingai, todėl informacija apie nusikaltimus žmoniškumui gali būti netiksli. Internetinių portalų turinys ir skelbiami straipsniai yra orientuoti į naujausias ir tuo metu aktualiausias naujienas, kadangi tokie portalai dažniausiai siekia pasiekti kuo didesnę auditoriją.

Karantino, o dabar ir Ukrainos – Rusijos karo metu pradėjus daugiau dėmesio skirti internetinei spaudai ir socialiniams tinklams, medijos atlieka nemažą vaidmenį visuomenės nuomonės formavime. Medijos ir viešasis diskursas sąveikauja ir suteikia vertingų įžvalgų apie jų

tarpusavio ryšius bei poveikį visuomenei ir politikai. „Jos pateikia selektyvią, interpretuotą nusikaltimų pasaulio versiją, nurodo, apie ką reikėtų turėti nuomonę, apie ką galvoti, kartu pateikiant interpretacines schemas, kaip reikėtų suprasti tam tikrą įvykį arba jų seką“ (Dobrynina, 2012). „Internetas skatina domėtis viskuo, kas susiję su nusikaltimais, suteikdamas žmonėms galimybę keistis nuomonėmis apie nusikaltimus ir palengvindamas naujus nusikaltimų, pavyzdžiui, sukčiavimo, vagystės, įsilaužimo ir priekabiavimo, būdus“ (Jewkes, 2004). Todėl internetinėje erdvėje paskelbtų straipsnių apie nusikaltimus antraštės dažniausiai yra su intencija šokiruoti, išgąsdinti, sujaudinti ar pralinksinti skaitytoją, televizijos programose galima pastebėti laidų apie policiją, nusikaltėlius, kalinius ir teismus dominavimą. Tačiau tikroji medijų funkcija ganėtinai skiriasi nuo naujienų portalų, nors ir turi tokias pačias ryškias sąsajas su viešuoju diskursu.

Remiantis kriminologų Yan Loader ir Richard Sparks parašyta knyga „Public Criminology“, medijos ir viešasis diskursas yra daug labiau susijęs nei gali atrodyti. Loader ir Sparks teigimu: „Medijos yra pagrindinis šaltinis, per kurį visuomenė gauna informaciją apie nusikaltimus ir teisingumą“ (Loader, Sparks, 2010). Karo kontekste šis teiginys skamba ganėtinai įtikinamai dėl šiai dienai aktualių naujienų perdavimo būtų, kadangi autoriai taip pat teigia, jog tai apima ne tik naujienų žiniasklaidą, bet ir populiariąsias žiniasklaidos priemones, tokias kaip televizijos laidos, filmai ir socialinė žiniasklaida. Medijos ne tik informuoja, bet ir formuoja viešąjį diskursą apie nusikaltimus ir teisėtvarką, turėdamos privalumą prabrėžti tam tikrus aspektus ir ignoruoti kitus. Politinis diskursas, kaip ir viešasis, taip pat turi tam tikras sąsajas su medijomis. „Medijos turi reikšmingą įtaką politikų sprendimams ir politikos formavimui“ (Loader, Sparks, 2010). Politikai dažnai reaguoja į viešąjį diskursą, šiuo atveju į medijų kuriamus naratyvus ir viešąjį žinojimą. Kaip žinoma, reaguojant į viešąją nuomonę, gali būti paveikti ir teisėkūros procesai. Taigi medijos ne tik informuoja, bet ir aktyviai formuoja visuomenės požiūrį į kriminalinę politiką, nustatydamos, kokios temos ir problemos turi būti įvardijamos ir aptariamoms. „To išvengti sunku dėl pačios temos aktualumo visame pasaulyje, kadangi kuo daugiau ir dažniau apie tam tikrą problemą yra kalbama skirtinguose medijų šaltiniuose, tuo aktualesnė ji tampa viešojo ir politinio gyvenimo sferose“ (Dobrynina, 2012). Kadangi panašu, jog medijų ir nusikaltimų santykis yra ganėtinai artimas, iš to kyla klausimas – ar medijos taip pat sėkmingai gali padidinti žmonių baimes dėl nusikaltimų?

Amerikiečių sociologas ir kriminologas Richard Quinney yra žinomas dėl savo darbų, skirtų kriminologijai ir nusikaltimų sociologijai. Būtent jo schema „*Social Reality of Crime*“, kurią jis aprašė savo darbe „*The Social Reality of Crime*“ (1970), nagrinėja tai, kaip visuomenė sukuria

ir interpretuoja nusikaltimų sąvokas ir kaip tai veikia nusikaltimų suvokimą. Kadangi nusikaltimų žmoniškumui sąvoka yra ganėtinai sudėtinga ir turi nemažai niuansų, šių nusikaltimų konstravimas ir interpretavimas socialiniame kontekste tik sukeltų dar daugiau neaiškumų formuojant visuomenės požiūrį ir viešąjį žinojimą. Pasak autoriaus, nusikaltimo suvokimas yra priklausomas nuo to, kaip visuomenė nusikaltimus interpretuoja ir kaip ši interpretacija atsispindi visuomenės normose, vertybėse ir struktūrose (Quinney 1970, 2014). Todėl Quinney „*Social Reality of Crime*“ schema yra ypatingai svarbi, kai kalbama apie nusikaltimus žmoniškumui, ypač dėl sudėtingumo, susijusio su nusikaltimo suvokimu.

„Lietuvos teismų internetinėje svetainėje, kurioje yra dalijamasi teismų sistemos naujienomis, karui įpusėjus buvo paskelbtas straipsnis apie informacinio karo ir propagandos poveikį žmonėms“ (G. Daugėlaitė ir J. Juškaitė-Vizbarienė, 2022). Straipsnyje yra pabrėžiama, jog realiame gyvenime prasidėjus karui tarp dviejų valstybių, internete prasidėjo informacinis karas, kurio metu gana dažnai vartojamos ir propagandos bei pačio informacinio karo sąvokos, tik šis karas internetinėje erdvėje yra kiek labiau valdomas dėl visuomenės budrumo. Kontroliuojamą propagandos situaciją internetinėje erdvėje gali lemti įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, kaip teigiama straipsnyje, Lietuvos skaitytojų auditorija lyginant su kitomis valstybėmis, mažas susidomėjimas Lietuvos valstybe. „Nepaisant to, yra reikalingi išsamesni moksliniai tyrimai, kadangi kenksminga propaganda visuomenei ir valstybei sukelia tam tikras pasekmes“ (G. Daugėlaitė ir J. Juškaitė-Vizbarienė, 2022).

Apibendrinus viešąjį žinojimą galima daryti išvadą, jog viešasis diskursas yra visiškai priešingas profesiniam diskursui, kadangi yra paremtas asmenine ir aktualia visuomenei nuomone. Formuodamas savo nuomonę viešojo diskurso atstovas kur kas labiau vadovaujasi stereotipais, o ne informacija. Kitaip tariant, internetinėje erdvėje gali būti ir priešingų nuomonių pateikiamai problemai, tačiau svarbu, jog didelė dalis pritartų. „Viešasis („žmogaus iš gatvės“) žinojimas orientuotas į stereotipines schemas apie tvarką ir teisingumą“ (Schutz, 1946), karo kontekste - apie vykdomus nusikaltimus žmoniškumui. Būtent todėl jis nagrinėjamą problemą medijose pateikia ar vertina paviršutiniškai, priešingai nei kiti diskursyviniai žinojimai.

1.3. Nusikaltimų žmoniškumui pateikimas ir pristatymas medijose

Medijos turi kelias skirtingas funkcijas – įrėminimo ir veidrodinę, tačiau vienas pagrindinių jų tikslų yra informuoti auditoriją ir jos suvokimą. „Žiniasklaidos rėmai yra svarbūs ir dėl to, kad

jie gali turėti subtilų, bet ir didelį poveikį auditorijai“ (Nevinskaitė, 2011). Karo kontekste, medijų įrėminimo funkcija gali įtakoti tokią visuomenės keliamą neigiamą atmosferą internetinėje erdvėje ir pasiskirstymą tarp kare dalyvaujančių šalių palaikymo, nepaisant fakto, jog iš teisinės pusės situacija Ukrainoje dar nėra iki galo išaiškinta. Veidrodinė funkcija labiau susijusi su informacijos pateikimu medijose, kadangi medijos atspindi visuomenės nuomonę, tai reiškia, kad karo kontekste ji atspindi viešąjį žinojimą, kartais net sustiprindama esamą ar formuojamą požiūrį.

„Įrėminimas (angl. *framing*) – efektas pasireiškia, kai auditorija priima tuos pačius interpretavimo rėmus ir pranešimų „pakreipimą““ (Nevinskaitė, 2011). Kaip teigia L. Nevinskaitė (2011), mes naudojame rėmus tam, kad suteiktume tam tikras kategorijas ir struktūras savo mintims. Realiame gyvenime rėmas yra daiktas buityje, skirtas įrėminti kitą daiktą. Taip pat yra ir su medijomis. „Labai paprastai tariant, rėmai naudojami mąstymo ir suvokimo procesui supaprastinti ir lemia, į kuriuos realybės elementus ar aspektus mes atkreipsime dėmesį“ (Koenig, 2004 cit. pagal Nevinskaitė, 2011, p. 104). Rusijos ir Ukrainos karo metu šios temos naujienų sklaida medijose yra neribojama ir, vargu, ar sustabdoma. Svarbu pastebėti, jog žvelgiant į medijų skleidžiamą informaciją karo tema yra matomas neapsakomas ir užtikrintas visuomenės Ukrainos šalies palaikymas. Ankstesnėje dalyje aptarus karo problemą iš teisinės prizmės buvo prieita išvada, jog situacija šiuo metu nėra aiški ir kontroliuojama, bet internetinėje erdvėje žiniasklaidos pateikta savotiška karo nusikaltimų interpretacija ir visuomenės susidomėjimas, panašu, kad nėra suinteresuota teisine puse. Pasak medijų specialistės Nevinskaitės, jei auditorija perima internetinėje erdvėje pateikiamus tam tikros problemos įrėminimo būdus, tai ir kalbame apie įrėminimo efektą. Todėl toks didelis auditorijos įsitraukimas ir medijose konstruojamo suvokimo perėmimas karo tema medijų atliekamą funkciją prilygina įrėminimo efektui.

Yvonne Jewkes (2004) rašydama apie medijas nusikaltimų pristatyme, medijų vaidmenį siejo su nusikaltimais. Medijos naudoja tam tikrus būdus ar funkcijas, kad perteiktų nusikaltimus ir jų poveikį visuomenei. Tai gali apimti jau aptartas įrėminimo (*framing*) ar veidrodinę funkciją, kaip ir kitas medijų panaudojimo strategijas karo ir nusikaltimų kontekste. „Daugelio stebėtojų nuomone, tai yra „sveiko proto“ reikalas, kad nuo kino ir televizijos atsiradimo visuomenei vis labiau būdingas nusikalstamumas, ypač smurtinis nusikaltimas, todėl susiformavo nuolatinė mitologija, kad du reiškiniai – medijos ir nusikaltimai – yra „natūraliai“ susieta“ (Jewkes, 2004). Tačiau taip pat autorės teigimu, pernelyg dramatiškas būdas, kuriuo medijos pateikia karinius nusikaltimus, gali paveikti žmonių nuomonę apie šiuos nusikaltimus žmoniškumui. Medijos, pasitelkdamos įrėminimo ir veidrodinės funkcijas, turi galimybę ne tik atskleisti nusikaltimus, bet

ir turėti poveikį visuomenės požiūriui į konfliktų metu įvykstančius nusikaltimus bei į politinę situaciją.

Apibendrinant, yra akivaizdu, jog medijos ir nusikaltimai turi glaudų ryšį. Abi medijų funkcijos – įrėminimo ir veidrodinė – gali turėti įtakos žiniasklaidos turiniui ir kaip jis suvokiamas auditorijos. Dėl karo kontekste naudojamos medijų įrėminimo funkcijos galima prieiti prie išvados, jog medijose yra formuojamas tam tikrų problemų suvokimas, paremtas internetinės erdvės nustatytų rėmų interpretacija, kas yra aktualu viešajam diskursui. Tačiau kiti diskursai turi kitokias charakteristikas ir savus rėmus, todėl tiek informacijos turinys ir problemos interpretacija ir suvokimas - skirsis.

2. EMPIRINIAI TYRIMAI IR JŲ ANALIZĖ

2.1. Naujienų portalo delfi.lt straipsnių analizė

2.1.1. Tyrimo planas ir metodika

Tyrimo metodas

Teorinėje darbo dalyje yra aprašomi Rusijos – Ukrainos karo metu vykdomų nusikaltimų teoriniai aspektai viešajame ir profesiniame diskurse. Šiuo mišraus metodo kompleksišku tyrimu norima išsiaiškinti, kaip internetinėje spaudoje, tai yra naujienų portale delfi.lt, atsispindi šių nusikaltimų vaizdavimas karo metu.

Tyrimo tikslas – atlikti internetinio portalo delfi.lt turinio analizę ir išsiaiškinti, kaip Rusijos – Ukrainos karo metu šis naujienų portalas pateikia karo metu vykdomus nusikaltimus internetinėje erdvėje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti straipsnių apie karo metu vykdomus nusikaltimus skaičių per tam tikrą laikotarpį;
2. Nustatyti, apie kokius nusikaltimus žmoniškumui daugiausia rašoma delfi.lt pasirinktu karo laikotarpiu;
3. Išnagrinėti, kaip atrinkti straipsniai pateikia informaciją apie Rusijos – Ukrainos karo metu vykdomus nusikaltimus žmoniškumui.

Šis tyrimas sudarytas remiantis mišria metodų prieiga – kiekybinio ir kokybinio tyrimo elementu interpretavimas. Tyrimas buvo atliekamas balandžio – gegužės mėnesiais. 2024 metais kovo mėnesio atliktas „Gemius Audience“ tyrimas parodė, jog vasario mėnesio duomenimis, delfi.lt yra populiariausia lietuviška interneto svetainė, todėl šiam tyrimui pasirinkta nagrinėti šio naujienų portalo pateiktus straipsnius (Gemius.lt, 2024). Tačiau pastaraisiais metais šiame naujienų portale įvykę pokyčiai šiek tiek apriboja skaitytojų galimybes, kadangi norint naudotis visomis delfi.lt funkcijomis ir sužinoti apie visas naujienas yra privaloma rinktis delfi plus ir naudotis jos

siūloma mėnesine prenumerata. Šiam tyrimui buvo renkami straipsniai tik tie, kurie yra nemokami ir visiems prieinami.

Naujienų portale delfi.lt straipsniai rinkti nuo Rusijos įsiveržimo į Ukrainos teritoriją 2022 metų vasario 24 d. iki 2023 metų rugpjūčio 24 dienos – iš viso pusantrų metų. Šis specifinis pasirinktas laikotarpis yra dėl kelių priežasčių – karas tarp Rusijos ir Ukrainos dar nėra pasibaigęs, taip pat dėl baigiamojo darbo apimties nuostatų. Taip pat, delfi.lt įvykę dar vieni pokyčiai apsunkino prieigą prie duomenų rinkimo, kadangi naujienų portale yra sukurta speciali „Karas Ukrainoje“ skiltis, į kurią talpinami visi su šia tema susiję straipsniai, tačiau ši naujovė atsirado gerokai vėliau nei pastaroji Rusijos invazija į Ukrainą, todėl dėl ankstesnių straipsnių, nei buvo sukurta ši skiltis, būtų reikėję nagrinėti visus šio portalo keliamus straipsnius. Kad gauti tiesioginę prieigą prie delfi.lt straipsnių, susijusių su šia karo tema, kreipiausi į „Mediaskopą“. Šis žiniasklaidos stebėsenos ir analizės bei komunikacijos konsultavimo paslaugų tiekėjas, turintis naujos kartos žiniasklaidos stebėsenos platformą „Station“, galima sakyti, kad yra žiniasklaidos profesionalas, kuris gali surasti individualius sprendimus poreikiams tenkinti žiniasklaidos klausimais.

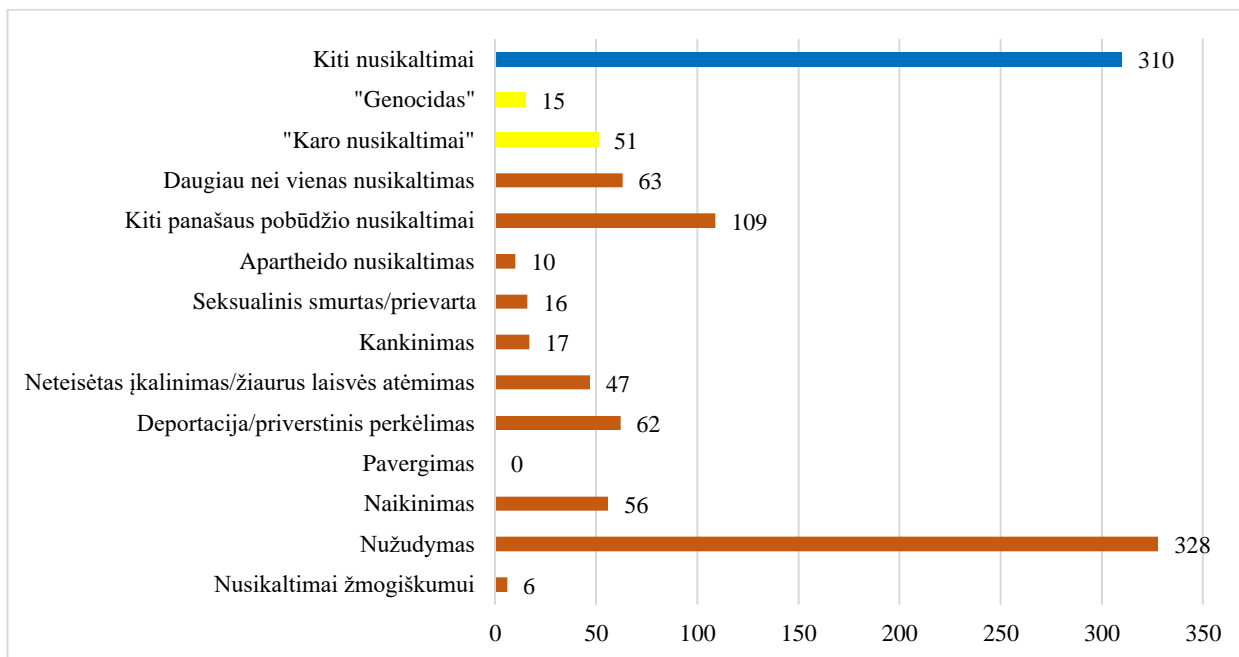
Tyrimo organizavimas

Pirmoje tyrimo dalyje buvo norima apžvelgti, kiek, apskritai, yra rašoma apie nusikaltimus, susijusius su pastaruoju karu, ir kiek yra rašoma būtent apie nusikaltimus žmoniškumui pasirinktu laikotarpiu. Publikacijos atrinktos naudojantis „Mediaskopo“ suteikta prieiga, suteikiančia galimybę matyti ir skaityti visus norimos temos straipsnius. Šiuo atveju buvo pasirinkta kategorija „Rusija - Ukraina“. Visi straipsniai buvo koduojami „MAXQDA“ duomenų analizės programoje pagal kodą „Nusikaltimų kategorijos“ ir jo subkodus: „Nusikaltimai žmoniškumui“ ir „Kiti nusikaltimai“.

Antroje dalyje buvo siekiama atlikti gilesnę straipsnių apie nusikaltimus žmoniškumui apžvalgą taip pat naudojantis „MAXQDA“ funkcijomis. Straipsniai buvo koduojami kodais ir subkodais, pateiktais Priede Nr. 1. Atlikus straipsnių kodavimą buvo atlikta gautų rezultatų analizė ir interpretacija.

2.1.2. Publikacijų apie nusikaltimus žmoniškumui turinio analizė

Delfi.lt naujienų portalas kasdien pateikia straipsnius apie Lietuvoje ir pasaulyje vykstančias naujienas. Nuo invazijos pradžios 2022 m. vasario 24 d. iki 2023 m. rugpjūčio 24 dienos imtinai delfi.lt šia tema pateikė 30781 viešai visiems prieinamus straipsnius. Priklausomai nuo tokios susiklosčiusios situacijos keitėsi ir naujienų portale pateikiami straipsniai apie nusikaltimus (Lentelė Nr. 1). Šiuos nusikaltimus priskyriau pirmajam kodui „Nusikaltimų kategorijos“ ir paskirčiau pagal subkodus – nusikaltimus.

**1 lentelė. 2024.02.24-2023.08.24 metų delfi.lt straipsnių apie nusikalstamas veikas statistika
"Rusijos – Ukrainos" karo tema**

Apie nusikaltimus iš viso buvo atrinkta 1090 straipsnių, iš kurių konkrečiai apie nusikaltimus žmoniškumui – 780 straipsnių, o likę 310 straipsnių apie kitus nusikaltimus.

Kalbant apie nusikaltimus žmoniškumui, matome, kad nužudymų skaičius (328), palyginti su kitais nusikaltimų tipais, priskiriamais nusikaltimams žmoniškumui, yra didžiausias. Nužudymų kodui buvo priskiriami tokie straipsniai, kuriuose rašoma apie nuo Rusijos karinių veiksmų atakų metu ar tiesiogiai nuo Rusijos karių mirusius, neišgyvenusius žmones ir net vaikus. Tai gali rodyti, kad nužudymai yra labiausiai paplitęs nusikaltimas šiame kontekste. Karių žūtys šiems nusikaltimams nepriskiriamos, kadangi tai yra karinis konfliktas ir tokie dalykai neišvengiami arba sunkiai išvengiami, o juos priskyrus šiai kategorijai, būtų iškreipta nusikaltimų žmoniškumui statistika.

Kita vertus, seksualinis smurtas (16), apartheido nusikaltimas (10) ir kankinimus (17) nurodo mažesnę užregistruotų atvejų skaičių. Pavyzdžiui, apartheido nusikaltimas yra ganėtinai sudėtingas, nes jis apima rasinę diskriminaciją ir su ja susijusius veiksmus, tačiau Rusijos invazijos prieš Ukrainą kontekste šis nusikaltimas įgauna šiek tiek kitokią reikšmę, kadangi, apskritai, yra stengiamasi aneksuoti Ukrainą ir jos žmones deportuoti. Apartheido nusikaltimams buvo priskirtos tokios nusikalstamos veikos, kaip ukrainiečių rusinimas, ukrainietišku pasų ar knygų naikinimas. Kategorijai „Kiti panašaus pobūdžio nusikaltimai“ yra skiriami panašūs į nužudymus straipsniai, tačiau kuriuose neminimos civilių mirtys, o tik rimti sužalojimai, dažniausiai pasitaikantys atakų ar bombardavimų metu. Taip pat priskiriami ir civilinės infrastruktūros griovimai. 63 straipsniuose buvo kalbama apie daugiau nei vieną nusikaltimą.

Papildomą kategoriją „Atitinka nusikaltimus žmoniškumui“ sudaro dvi grupės „Genocidas“ ir „Karo nusikaltimai“. Dėl nusikaltimų žmoniškumui sąvokos sudėtingumo ir panašumo į kitus nusikaltimus, šioms dvejoms kategorijoms buvo priskirti tie straipsniai, kuriuose teigiama, kad tai yra karo nusikaltimai arba genocidas, tačiau turinyje išvardinti nusikaltimai atitinka nusikaltimus žmoniškumui.

Apžvelgiant straipsnius apie nusikaltimus Rusijos–Ukrainos karo metu Delfi.lt naujienų portale, galima pastebėti, kad didžiausias dėmesys skiriamas nužudymams. Toks rezultatas gali būti nulemtas dviejų pagrindinių priežasčių. Pirma, medijos gali teikti prioritetą sunkių ir sukrečiančių nusikaltimų pristatymui, siekdamos pritraukti daugiau skaitytojų dėmesio ir pabrėžti konflikto žiaurumą. Antra, galimas ir objektyvus veiksnys – nužudymai gali būti dažniausiai fiksuojami nusikaltimai, todėl jų statistika yra aukščiausia. Mažesnis straipsnių skaičius apie kitus nusikaltimus žmoniškumui gali rodyti arba jų retesnę pasitaikymą, arba mažesnę šių temų atspindėjimą žiniasklaidoje. Tai rodo, kad medijos vaidina svarbų vaidmenį formuojant visuomenės suvokimą apie karo nusikaltimus, tačiau taip pat būtina atsižvelgti ir į objektyvius įvykius, kuriuos šios medijos fiksuoja ir perteikia.

Antruoju kodu „Dominuojantis diskursas“ (Lentelė Nr. 2) yra siekiama išanalizuoti šaltinius, kuriais remiamasi straipsniuose apie nusikaltimus žmoniškumui. Kitaip tariant, norima sužinoti, kokių diskursų žiniomis yra paremtas straipsnių turinys.

Dominuojantis diskursas	
Profesinis diskursas	112

Viešasis diskursas	277
Politinis diskursas	324
Valstybės vadovų nuomonė	67

2 lentelė. Straipsnių kodavimo pagal kodą „Dominuojantis diskursas“ rezultatai

Profesinio diskurso žinojimas apima straipsnius, kuriuose dominuoja ekspertų, akademikų ir kitų profesionalų požiūriai bei analizės. Nors straipsnių skaičius yra mažiausias (112), jie yra svarbūs dėl jų gilios analizės ir ekspertinio vertinimo. Šie straipsniai dažnai pateikia gilesnį supratimą apie situaciją, remiasi duomenimis ir moksliniais tyrimais. Viešojo diskurso žinojimu paremta straipsnių dalis sudaro beveik trečdalį analizuotų straipsnių (277). Šiuo žinojimu straipsniai atspindi visuomenės nuomonę ir įsitraukimą, kadangi tokių straipsnių šaltiniams buvo priskirti liudininkų, aukų pasisakymai ar kitų žurnalistų bei naujienų agentūrų pranešimai. Jie yra svarbūs formuojant visuomenės požiūrį ir nuomonę, nes yra plačiai prieinami ir dažnai skaitomi. Politinio diskurso žinojimu paremti straipsniai sudaro didžiausią dalį (324). Šie straipsniai nagrinėja politikos klausimus, politinius veikėjus ir jų sprendimus bei nuomones. Šis žinojimas yra svarbus formuojant viešąją politiką ir visuomenės supratimą apie politinius įvykius bei jų poveikį. Valstybių vadovų nuomonės subkodas rodo, kad 67 straipsniai, priskiriami politiniam diskursui, yra orientuoti į valstybės vadovų nuomones ir pasisakymus.

Rezultatai rodo, kad politinis žinojimas dominuoja publikacijose, kas atspindi didelę politinio žinojimo svarbą ir jo poveikį visuomenės suvokimui apie Rusijos invaziją į Ukrainą. Politinio diskurso naratyvai, ypač pagrįsti valstybės vadovų nuomonėmis, daugiausia prisideda prie visuomenės požiūrio formavimo. Straipsniai, kuriuose dominuoja viešasis diskursas, yra taip pat plačiai paplitę ir rodo didelį visuomenės susidomėjimą karo tema. Tai svarbu, nes viešasis žinojimas gali būti paveiktas tiek politinio, tiek profesinio diskursų naratyvais. Profesinio diskurso žinojimu paremti straipsniai, nors ir retesni, suteikia gilumines išvalgas ir pagrindžia kitų diskursų teiginius moksliniais faktais. Valstybių vadovų nuomonės egzistavimas politiniame diskurse pabrėžia, kad politiniai lyderiai yra pagrindiniai nuomonės formuotojai. Jų pozicijos ir pasisakymai gali turėti tiesioginį poveikį visuomenės nuomonei ir tarptautinėms reakcijoms.

Trečiuoju kodu „Teisiniai ir politiniai dokumentai“ (Lentelė Nr. 3) yra norima nustatyti, kaip dažnai, aprašant nusikaltimus žmoniškumui, referuojama į teisinius ir politinius dokumentus.

TEISINIAI IR POLITINIAI DOKUMENTAI	
Baudžiamieji kodeksai	16
Romos statutas	7
Ženevos konvencijos	11
JT saugumo tarybos rezoliucijos	4
Europos tarybos parlamento asamblėjos rezoliucijos	2
Nenurodyta	740

3 lentelė. Straipsnių kodavimo pagal kodą „Teisiniai ir politiniai dokumentai“ rezultatai

Didžiojoje daugumo straipsnių (740) nebuvo paminėtas joks konkretus teisinis ar politinis dokumentas, susijęs su nusikaltimais žmoniškumui. Tai rodo, kad tokiose publikacijose dažniausiai pasikliaujama bendromis žiniomis arba interpretacijomis, o ne teisiniais pagrindais. Nepaisant to, Baudžiamųjų kodeksų (toliau – BK) minėjimų skaičius yra didžiausiais (16) tarp visų dokumentų. Taip gali būti dėl to, kad BK yra tiesiogiai susijęs su teisinėmis procedūromis Lietuvoje ir žurnalistai dažniau naudoja nacionalinius teisinius šaltinius. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas ir Ženevos konvencijos, kurie yra esminiai tarptautinės humanitarinės teisės srityje, buvo paminėti 7 ir 11 kartų atitinkamai. Nors jų minėjimas dažnesnis nei kitų tarptautinių dokumentų, vis dėlto, jų naudojimas nėra plačiai paplitęs publikacijose. JT saugumo Tarybos rezoliucijų (4) ir Europos tarybos parlamento asamblėjos rezoliucijų (2) paminėjimų skaičius labai mažas.

Rezultatai rodo, kad nors delfi.lt naujienų portalo straipsniuose apie nusikaltimus žmoniškumui dažniausiai paminimi Baudžiamieji kodeksai, tačiau bendrame kontekste teisiniais ir politiniais dokumentais yra remiamasi retai.

Ketvirtuoju kodu „Publikacijų turinio recepcija“ (Lentelė Nr. 4) yra norima nustatyti, kaip Lietuvos žiniasklaida pateikia nusikaltimus žmoniškumui. Tai padeda suprasti, kaip žurnalistai ir redaktoriai formuoja visuomenės požiūrį į šiuos įvykius.

PUBLIKACIJŲ TURINIO RECEPCIJA	
Pozityvus pristatymas	31
Neutralus pristatymas	256

Negatyvus pristatymas	493
-----------------------	-----

4 lentelė. Straipsnių kodavimo pagal kodą „Publikacijų turinio recepcija“ rezultatai

Didžioji dalis straipsnių apie nusikaltimus žmoniškumui buvo suvokiami neigiamai (493). Tai yra tikėtina, nes tokių įvykių aprašymai dažnai apima smurtą, žiaurumą ir kitus neigiamus aspektus. Žurnalistai gali siekti pabrėžti žiaurumo mastą ir rimtumą, kad atkreiptų visuomenės ir tarptautinės bendruomenės dėmesį, gali sukelti didesnę emocinę atsaką iš skaitytojų.

Neutralūs straipsniai sudaro reikšmingą dalį (256), nors tai gali būti sudėtinga dėl emocinio ir moralinio tokių temų krūvio. Neutralūs straipsniai gali padėti skaitytojams susidaryti savo nuomonę be redaktoriaus ar žurnalisto nuomonės įtakos.

Pozityvūs straipsniai (31) yra reti ir gali atspindėti veiksmus, kurie siekia teigiamų pokyčių. Tačiau tokie straipsniai yra mažuma, kas rodo, kad teigiamų įvykių šioje situacijoje yra mažai arba jie nėra plačiai aprašomi. Tai gali atspindėti situacijos rimtumą ir sunkumą.

Penktuoju kodu „Dominuojantis nusikalstamos veikos akcentas“ (Lentelė Nr. 5) yra norima išsiaiškinti, į ką orientuoti straipsniai apie nusikaltimus žmoniškumui Lietuvos internetinėje spaudoje. Šis kodas padeda suprasti, kur žiniasklaida skiria dėmesį ir kaip pateikiami įvairūs nusikaltimų žmoniškumui aspektai. Analizuojant šiuos duomenis, galima atskleisti žiniasklaidos prioritetus ir informavimo strategijas.

DOMINUOJANTIS NUSIKALSTAMOS VEIKOS AKCENTAS	
Apie kaltininką	17
Apie aukas / žalą	377
Apie nusikaltimo pobūdį	231
Apie tolimesnius veiksmus	58
Neišskiriamas	97

5 lentelė. Straipsnių kodavimo pagal kodą „Dominuojantis nusikalstamos veikos akcentas“ rezultatai

Didžioji dalis straipsnių (377) yra orientuoti į aukas ar patirtą žalą. Šis subkodas apima Ukrainos pateiktų faktų apie aukas ir patirtą žalą duomenis ir aukų istorijas, jų patirtas kančias ir

materialius nuostolius. Tai rodo, kad medijos labiausiai stengiasi atkreipti dėmesį į žmonių kančias ir pasekmes, kurios kyla iš nusikaltimų žmoniškumui.

231 straipsnis detaliai aprašo nusikaltimų pobūdį. Šie straipsniai detaliai aprašo nusikaltimų pobūdį, apibūdinant specifines nusikaltimų rūšis, kaip jie buvo vykdomi ir kontekstą, kuriame jie įvyko. Tai rodo žiniasklaidos pastangas informuoti visuomenę apie konkrečius nusikaltimų tipus ir jų vykdymo būdus. Tai gali padėti geriau suprasti nusikaltimų mastą ir sudėtingumą.

Tik 17 straipsnių orientuoti į kaltininko (tiek individualių asmenų, tiek grupių ar valstybių) aprašymą ir analizę. Tai gali reikšti, kad medijos mažiau dėmesio skiria atsakingų asmenų ar grupių identifikavimui. Nepaisant to, kad šios invazijos agresorius yra aiškus, straipsnių, detaliai analizuojančių atsakingus asmenis ar grupes, yra nedaug. Tai gali rodyti medijų sprendimą daugiau dėmesio skirti aukų patirčiai ir nusikaltimų pobūdžiui, o ne išsamiai analizuoti kaltininkų veiksmus.

58 straipsniuose aptariami tolimesni veiksmai, tokie kaip teisiniai procesai ir tarptautinės reakcijos. Nors tai nėra didelė dalis, šie straipsniai yra svarbūs, nes jie informuoja apie galimus sprendimus ir reakcijas į nusikaltimus žmoniškumui.

97 straipsniai apima mišrų turinį, jungiantį kelis aspektus. Tokiuose straipsniuose yra bandoma pateikti įvairiapusišką informaciją, todėl dominuojantis nusikalstamos veikos akcentas neišskirtas. Šis požiūris yra naudingas, siekiant išsamiau suprasti įvykius ir jų pasekmes.

2.1.3. Apibendrinimas

Straipsnių apie nusikaltimus Rusijos–Ukrainos karo metu analizė Delfi.lt naujienų portale atskleidžia, kad didžiausias dėmesys skiriamas nužudymams, kurie sudaro didžiąją dalį straipsnių apie nusikaltimus žmoniškumui. Tokį rezultatą gali lemti tiek dažniausiai fiksuojami nusikaltimai, tiek medijų prioriteto taikymas sunkiausiems nusikaltimams.

Analizė taip pat parodo, kad karo metu medijose dominuoja politiniu žinojimu paremti straipsniai, nagrinėjantys politikos klausimus ir politinių veikėjų nuomones, tačiau tokiuose straipsniuose retai minimi teisiniai ir politiniai dokumentai. Dažniausiai remiamasi bendromis žiniomis, o ne konkrečiais teisiniais pagrindais.

Dauguma straipsnių apie nusikaltimus žmoniškumui yra suvokiami neigiamai, pabrėžiantys smurtą ir žiaurumą karo kontekste. Neutralūs straipsniai, leidžiantys skaitytojams patiems susidaryti nuomonę, sudaro taip pat nemažą dalį.

Galiausiai, dauguma straipsnių orientuoti į aukas ir jų patirtą žalą, siekiant atkreipti dėmesį į žmonių kančias ir karo pasekmes. Straipsnių apie kaltininkus ar tolimesnius veiksmus yra mažiau, kas rodo žiniasklaidos prioritetus informuojant visuomenę apie karo poveikį civiliams.

2.2. Ekspertų požiūrio į nusikaltimus žmoniškumui analizė

2.2.1. Tyrimo planas ir metodika

Tyrimo metodas

Siekiant išsiaiškinti nusikaltimų žmoniškumui vertinimą ekspertų akimis buvo pasirinktas kokybinio tyrimo metodas. „Kokybiniai tyrimai kriminologijoje leidžia „pamatyti“ socialinę problemą ar situaciją iš labai arti ar net „iš vidaus“, t.y. tai patiriančio ir išgyvenančio individo akimis“ (Aleknevičienė, Pocienė, Šupa, 2020). Atliktas tyrimas yra žvalgomojo pobūdžio, kadangi tai padeda nustatyti, ar nusikaltimų žmoniškumui karo metu vaizdavimas Lietuvos internetinėje spaudoje gali būti analizuojamas giliau.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, ar Rusijos – Ukrainos karas turi įtakos nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimui internetinėje erdvėje ir kaip šie nusikaltimai yra suvokiami visuomenėje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti, kaip ekspertai suvokia nusikaltimų žmoniškumui sampratą ir kaip vertina dabartinį Rusijos – Ukrainos karą;
2. Išsiaiškinti, kokia karo metu vykdomų nusikaltimų žmoniškumui problematika matoma ekspertų akimis;
3. Išsiaiškinti, ar ekspertų manymu Rusijos – Ukrainos karas keičia kriminalinių naujienų vaizdavimą Lietuvoje;
4. Nustatyti, kokią įtaką visuomenės nuomonei apie nusikaltimus žmoniškumui karo metu gali turėti Lietuvos internetinė spauda.

Viso tyrimo metu tiriamųjų duomenys buvo renkami pusiau struktūruoto interviu metodu. Visi pagrindiniai klausimai buvo paruošti tyrimo pradžioje, tačiau, esant reikalui ar neaiškumams, buvo galima pridėti papildomus klausimus. Klausimai buvo išskirstyti pagal keturias kategorijas, kurias jie atspindi. Pirmoje kategorijoje, kurioje buvo klausama informantų apie Rusijos – Ukrainos karo situacijos ir jos įtakos žiniasklaidai vertinimą, buvo norima išsiaiškinti, kaip ekspertai vertina karo aktualumą socialiniame lygmenyje bei jo įtaką žiniasklaidai. Antroje dalyje, susijusioje su Rusijos – Ukrainos karo situacija ir kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui sąvokos supratimas, buvo norima išsiaiškinti ekspertų suvokimą apie nusikaltimus žmoniškumui ir šios sąvokos aktualumą visuomenėje. Trečiąją kategoriją apie Rusijos – Ukrainos kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimą internetinėje spaudoje sudarė daugiausia klausimų, todėl ją galima vadinti pagrindine. Šia kategorija buvo norima išsiaiškinti, kokia karo metu vykdomų nusikaltimų žmoniškumui problematika matoma ekspertų akimis. Paskutinėje kategorijoje apie internetinės spaudos įtaką visuomenės nuomonės formavime karo metu buvo norima nustatyti, ar internetinė spauda gali turėti įtakos visuomenės nuomonės formavimuisi apie nusikaltimus žmoniškumui Rusijos – Ukrainos karo metu ir kokius siūlymus pateikia ekspertai, sekantiems kriminalines naujienas apie karą internetinėje erdvėje. Visos interviu gairės pateiktos Priede Nr. 2.

Tiriamųjų atranka

Tyrimo dalyviai buvo atrinkti priklausomai nuo iškelto tyrimo tikslo, galimybės suteikti prasmingos informacijos tyrimo tema bei pačių tiriamųjų noro. Su visais informantais buvo stengiamasi susisiekti tikslinės atrankos būdu, susisiekiant internetinėje erdvėje nurodytais kontaktais, per socialinius tinklus. Didelė dalis arba atsisakė duoti interviu dėl tems jautrumo, pasak jų, dėl kompetencijų trūkumo ar dėl apribotų jų darbo teisių. Galiausiai keli informantai buvo atrinkti sniego gniūžtės principu, kuomet kitus asmenis rekomendavo esamieji informantai. Iš viso tyrime dalyvavo 8 asmenys. Tyrimo dalyviai įvairaus amžiaus, skirtingų lyčių ir iš skirtingų profesijų, tačiau pagal darbo temą turintys ekspertinį žinojimą (Lentelė Nr. 6). Respondentai yra pažymėti ir sunumeruoti simboliu „E“ ir skaičiumi.

Simbolis	Lytis	Amžius	Veiklos sritis / profesija	Interviu atlikimo būdas	Patirtis su karyba
-----------------	--------------	---------------	---------------------------------------	--	---------------------------

E1	Vyras	42	Žurnalistas / fotožurnalistas	Nuotoliu	Dalyvavimas karo zonose
E2	Vyras	41	Analitikas	Nuotoliu	Ilgametis karys
E3	Moteris	26	Politinio pasitikėjimo valstybės tarnautoja	Nuotoliu	Susiję
E4	Vyras	32	Užsienio naujienų redaktorius televizijoje	Nuotoliu	Dalyvavimas karo zonose
E5	Vyras	50	Teisės profesorius; Domėjimosi kryptys – tarptautiniai nusikaltimai	Nuotoliu	Iš teisinės pusės
E6	Moteris	40	Teisininkė	Nuotoliu	Iš teisinės pusės
E7	Vyras	63	Valstybės tarnautojas*, techninė pakraipa	Gyvai	Iš teisinės pusės
E8	Vyras	60	Teisininkas	Nuotoliu	Iš teisinės pusės

6 lentelė. Bendra dalyvių charakteristika

Vienas iš ekspertų, pažymėtas žvaigždute (*), tikslios veiklos srities negalėjo ir nenorėjo atskleisti, todėl veiklos sritis ir pareigos pateiktos abstrakčiai. Ekspertus sudarė visi asmenys, turintys profesinį žinojimą nagrinėjama darbo tema, tai buvo – teisininkai, nevyriausybinių ir vyriausybinių institucijų atstovai, kurių profesija turi sąsają su pastarojo kartojo tema, bei žurnalistai, kurie turėję ir tiesioginį kontaktą su karo zonomis, ir domėjimosi sritis susijusi su kariniais konfliktais.

Tyrimas buvo atliekamas 2024 metų balandžio – gegužės mėnesiais. Interviu buvo atliekami mišriu būdu – nuotoliu ir gyvai, priklausomai nuo tyrimo dalyvių noro galimybių. Interviu trukmė buvo įvairi – pradedant nuo 20min 45s, baigiant 51min 06s, vidutiniška interviu trukmė – 33min 36s.

Tyrimo organizavimas

Tyrimo pradžioje atliktas žvalgomasis interviu su tikslu toliau sklandžiai tęsti tyrimą. Sudarytas klausimynas po pirmojo interviu buvo sėkmingas, todėl likusieji interviu buvo vykdomi toliau. Kiekvieno interviu su tiriamuoju pradžioje buvo pateiktas prisistatymas bei respondentas supažindinamas su atliekamu tyrimu – papasakojamas tyrimo tikslas ir nurodoma tyrimo eiga, paminimas jų anonimiškumas. Tyrimo dalyviai prieš pokalbius buvo informuoti, jog turi galimybę atsisakyti kalbėti temomis, kurios, jų nuomone, jautrios ar keliančios kitus neigiamus jausmus. Po trumpos įžangos apie tyrimą kiekvienam asmeniui buvo užduodamas klausimas „Ar sutinkate, kad pokalbis būtų įrašinėjamas?“ ir taip gaunamas žodinis sutikimas naudoti balso įrašinėjimo funkciją.

Kokybinei tyrimo analizei pasirinkta „MAXQDA“ programa, kurioje buvo koduojamos atliktų interviu transkripcijos pagal kodus ir subkodus, tačiau, verta pabrėžti, kad informantų kalba transkribuojant nebuvo taisyta, tik užslėptos vietos „...“, kuriose yra pateikiama informacija, leidžianti identifikuoti asmenį (Priedas nr. 4).

2.2.2. Tyrimo rezultatai ir jų analizė

Analizuojant gautus interviu iš viso buvo sukurti penki bendriniai kodai: karo vertinimas ir daroma įtaka, nusikaltimai žmoniškumui, nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje, visuomenės nuomonės formavimasis ir pastabos, kurios nurodo galimas tolimesnes diskusijas, todėl jas aptarsiu būtent diskusijų skiltyje, o taip pat ir subkodai, pateikti Priede Nr. 3.

2.2.2.1. Rusijos – Ukrainos karo situacijos ir jos įtakos žiniasklaidai¹ vertinimas

¹ Darbe naudojamas terminas „medijos“, tačiau šio tyrimo metu, siekiant užtikrinti bendrą dalyvių supratimą, buvo vartojamas terminas „žiniasklaida“.

Interviu pradžioje informatų buvo prašoma įvertinti Rusijos – Ukrainos karo situacijos aktualumą socialiniame lygmenyje. Nuomonės šiuo klausimu sutapo. Pasak jų, karo temos aktualumas yra be galo didelis ir plačiai aptarinėjamas visuomenėje. Tačiau pasitaikė keli informantai, teigiantys ir papildomas įžvalgas karo aktualumo klausimu.

Pasak informantų, ši pastaroji Rusijos invazija į Ukrainą stipriai lemia humanitarinę, situaciją dėl karo sukeltų humanitarinių kančių.

„Greičiausiai tie milijonai žmonių jau dabar yra žuvę arba suluošinti, dar kiek neteko savo namų, verslų ir viso kito <...>“ (E1), „<...> tai, kas vyksta Ukrainoj, ta prasme rusai kariauja, tiksliau veda karą prieš Ukrainą, o ne jo tai ten specialią karinę operaciją, kaip minėjo, tai iš tikrųjų yra rimta ir pačiai Europai <...>“ (E8), „<...> ai yra egzistencinis iššūkis Lietuvos valstybei ir, apskritai, tai Europai <...> jisai pažeidžia visas įmanomas tarptautinės teisės normas ir tai yra bandymas vėlgi jėga užsiblokuoti teritoriją, ko jau seniai nematyta šitam pasaulio. Iš esmės iš to išplaukia visi didžiausi jo pavojai <...>“ (E5).

Kaip teigia atstovai, Rusijos – Ukrainos karas taip gali būti siejamas ar net lyginamas su II-uoju pasauliniu kartu dėl jo masto ir kitų aspektų.

„<...> turbūt vienas didžiausių tarp paskutinius.. net ne paskutinius galbūt.. nuo XX amžiaus vidurio kokio <...>“ (E1), „<...> pagal naudojamos technikos skaičių, pagal mastą, pagal visus kitus dalykus, šitas karas yra didžiausias Europoje po II pasaulinio karo <...>“ (E5).

Kalbėdami apie žiniasklaidos ir jos teikiamos informacijos pokyčius, didžioji dalis informantų pastebėjo pokyčius karo metu, teigdami, jog kaip ir ankstesnio karo metu, tiek ir pastarosios Rusijos invazijos į Ukrainą pradžioje buvo matomas stiprus pranešimų suintensyvėjimas, tačiau ilgainiui sumažėjo tiek straipsnių šia tema, tiek pradedamas jausti nuovargis nuo šių naujienų sklaidos.

„2014 metais, kai prasidėjo invazija, tada buvo labai baisus kylėjimas informacijos pateikimo. Praėjo metai, du, trys ir tos informacijos srautai ir kiekiai stipriai sumažėjo ir jie po to tiesiog buvo šiaip palaikomi. Netgi galbūt galima kažkaip įvardinti, kaip pamirštu karu. O po 2022 metų, po naujos invazijos, vėl visas tas bumas atsinaujino informacijos žiniasklaidai ir kiek skiriama to dėmesio ir dabar nuo 2023 metų vėl jis pradeda stipriai mažėti.“ (E1), „<...> po kurio laiko tiek žiniasklaidoje, tiek aš asmeniškai savo aplinkoj aš jaučiu tą karą nuovargį, kad žmonės pavargo domėtis ta problema <...>“ (E6).

Pasitaikė ir tokių nuomonių, teigiančių, jog galbūt pastebimas rusiškos propagandos suaktyvėjimas.

„<...> galbūt netgi nuėjo rusiška propaganda <...>“ (E8).

Nepaisant tokių nuomonių, vienas informantas teigė priešingai. Pagal jį ir jo darbe gaunamas statistikas, karo temos aktualumas ir žiniasklaidos teigiama informacija yra nesumažėjusi, o vis dar išlikusi, todėl pokytį įvardina tik kaip fundamentalų.

„<...> kiek mes gauname, sakym, to, teko ir statistikos, mes matome, kad tai toliau išlieka skaičiuojant jau 3 metus karo viena svarbiausia tema tikrai <...> aišku pokytis nu tai fundamentalus <...> „ (E4).

Prašant informantų, apskritai, įvertinti teikiamos informacijos apie karą kiekį, visi informantai teigė, jog pačios informacijos pakanka, tačiau nuomonės dėl kokybės išsiskyrė. Trys informantai mano, jog informacijos apie karą kokybė yra prasta, siedami to priežastis su netiksliais faktais ar tikslu paprasčiausiai pagąsdinti.

„<...> žiniasklaida reik nepamiršt tokio dalyko, kad yra daug rūko, nes tai yra nėra visiškai jina tiksliai ir teisinga <...>“ (E7), „<...> na nežinau pasirinkimas gąsdinimo taktikos visai visi tie dalykai man tikrai <...>“ (E5).

Buvo ir priešingų nuomonių dėl bendro įvertinimo.

„<...> bendras įvertinimas, kad informacijos pateikimas, jos kokybė pagerėjo nuo 2014 metų <...>“ (E2).

Apibendrinant šią klausimų kategoriją, galima daryti išvadą, kad Rusijos – Ukrainos karas turi stiprų poveikį žiniasklaidai, veikiant jos turinį, jo pateikimą, struktūrą ir patį žurnalistikos procesą. Karo tema yra labai svarbi ir aktuali visuomenėje, plačiai aptarinėjama tiek socialiniame, tiek žiniasklaidos lygmenyje. Karas sukuria poreikį nuolatinei ir aktualiai informacijai apie įvykius antroje šalyje, tačiau ilgainiui gali atsirasti žiniasklaidos nuovargis arba pavargimas nuo tos pačios temos, kuris gali lemti informacijos srauto sumažėjimą arba mažėjančią susidomėjimą auditorijos. Karas taip pat gali aktyvuoti propagandos veiklą ir turėti įvairių pasekmių, įskaitant informacijos iškreipimą, dezinformaciją. Karo situacija gali turėti įtakos žurnalistų darbo sąlygoms ir įtakoti turinio svarbos ir prioritetų suvokimą bei tai, kaip yra pristatoma informacija apie konfliktą.

2.2.2.2. Rusijos – Ukrainos karo situacija ir kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui sąvokos supratimas

Antroje kategorijoje pirmuoju klausimu buvo paprašyta nupasakoti savo bendromis žiniomis nusikaltimų žmoniškumui sampratą. Visi aštuoni informantai šią sąvoką, nors ir netiksliai, tačiau pakankamai gerai supranta.

Informantai šiuos nusikaltimus sieja su nusikaltimais prieš civilius ar jiems ar jų išgyvenimui svarbią infrastruktūrą. Nepaisant bendro supratimo, trijų informantų teigimu, jie šią sąvoką vertina iš teisinės pusės. Tokį rezultatą gali lemti jų tiesioginis darbas su sąvoka ir jos vartojimu ar noras vertinti informaciją kiek įmanoma teisiškai.

„<...> negaliu tiksliai pasakyt apibrėžimo nusikaltimo žmogiškumui, tai yra teisiškai gana apibrėžtas sakykime terminas, tai aš jį stengiuosi ir naudoti tame teisiniame formate <...>“ (E4), „<...> šią sąvoką apibrėšiu profesionaliai, kadangi tiesiogiai dirbu su Romos statutu, tai mano mintyse įrėžta tas apibrėžimas <...>“ (E6), „<...> kadangi tai yra mano ir ... tema ir mano nuolatinių tyrimų tema, tai aš tiesiog nusikaltimų žmoniškumui aš žinau, kaip tam tikrą žodžių nusikaltimų, tarptautinių nusikaltimų rūšių, kurie būtent ir pasižymi tam tikrais skirtumais dėl karo nusikaltimų nuo kitų nusikaltimų rūšių. Jam yra būdingas pagal Romos statutą, tai jam yra būdinga taip vadinama dviguba konstrukcija.“ (E5).

Antruoju klausimu buvo stengiamasi išsiaiškinti, kiek informantai yra tiesiogiai susiję su šia sąvoka. Kitaip tariant, ar tiesioginiame darbe tenka ją girdėti ir vartoti. Atsakymai pasiskirstė taip pat skirtingai. Didžioji dalis teigė, jog šią sąvoką vartoja tiesiogiai ir su ja tenka susidurti profesinėje srityje.

„Taip tenka girdėt tai kasdien, sėdint vertinant viešą informaciją, klausant kitų ekspertų, skaitant nuomones, dažnai tenka, kaip sakyt, perskaityt ar pamatyt tų vertinimų.“ (E2), „Taip, aš dirbu, studentams aš apie tai rašau ir tai yra mano tema.“ (E5).

Tačiau likusių informantų darbo pobūdis nesusietas su šia problematika.

„<...> ne, aš su tokiom nusikalstamų veikų jau nedirbu <...>“ (E8), „Tiesiogiai turbūt ne, nes galbūt tai yra labiau pranešimai tai žiniasklaidai kartais <...>“ (E1).

Trečiasis klausimas buvo labiau orientuotas į platesnę auditoriją, kadangi informantų buvo prašoma pateikti nuomonę apie tokių nusikaltimų paplitimą visuomenėje. Didžioji dalis informantų

mano, jog visuomenę yra stengiamasi šviesti apie šiuos nusikaltimus kuo daugiau, todėl teigia, jog visuomenei tokie nusikaltimai yra gerai žinomi.

„Man atrodo, kad būtent šita plataus karo invazija Ukrainoje truputį išskėlė tarsi iš naujo šitą klausimą, jį suaktualino. Čia yra svarbu ir galbūt iš tos informacinės kovos, jeigu mes kalbam apie Rusiją ir Ukrainą, na ir bet...faktas, kad dabar tikrai išskėlė ir galbūt žmonės anksčiau galbūt net buvo pamiršę galbūt, kad taip galima su žmonėm, bet kaip tikrai. <...> Aš sakyčiau dabar truputį sąvoka tam tikra prasme yra žymiai plačiau naudojama ir žmonės vėl supranta, kas tai, nes pavyzdžiui, kad mūsų partizaninio karo kontekste tikrai ten buvo irgi daug nusikaltimo žmogiškumui - ar ten tas pats trėmimas į Sibirą ir panašiai, bet tai jau buvo šiek tiek gal specifiniai gal žmonės, tie kurie galbūt labiau domisi istorine atmintim. Dabar pačiai visuomenei, žmogui tai yra tarsi toksai pabudimas iš sapno, kad vėl tai vyksta ir ta prasme, kad metodai iš esmės nesikeičia būtent <...>“ (E3), „<...> skirtumas yra tarp sakykim Rusijos ir Ukrainos, kad jeigu ir taip nutinka, kad kažkuriuo lygmeniu, ne tai kad slėpti bandome, bet tiesiog akcentuoti arba pradėtas tyrimas ir nenorima viešinti tos tyrimo informacijos, tai jeigu tie duomenys pasirodo, tai neretai arba pripažįstama, kad tai yra karo nusikaltimas <...>“ (E2).

Tačiau vieno eksperto teigimu, šių nusikaltimų paplitimą visuomenėje lėmė pagrindinės žudynės Bučoje. Apie Bučos nusikaltimus, apskritai, interviu yra kalbama nemažai, galbūt dėl jų mąsto, nužudymų kiekio ar net žiaurumo, todėl nenuostabu, kad tokią nuomonę yra susidare informantai.

„Tikrai buvo gana plačiai, aišku, ir tikrai visi žino, pavyzdžiui, va tą pačią Bučą. Čia ko gero daugiausiai visi šitą pavyzdį naudoja, bet čia aš manau ir yra puikus pavyzdys būtent tų nusikaltimų žmogiškumui, kur tiesiog žmonės yra pavadinkim, be jokios priežasties pavadinkim, tiesiog nužudyti, nukankinti ir panašiai.“ (E3).

Nemaža dalis informantų mano, jog visuomenę yra bandoma informuoti apie nusikaltimus žmoniškumus, tačiau dėl sąvokos rimtumo ir oficialumo, tai bandoma padaryti kitais žodžiais. Nepaisant to, visi informantai sutinka, jog nuo visuomenės tokie nusikaltimai nėra nuslepiami ar apie juos nutylima.

„<...> platesnė visuomenė ir turbūt nedaro skirtumo, kad yra karo nusikaltimas yra nusikaltimas <...>“ (E5), „<...> kalbama tikriausiai dažnai tiesiog įvardijama kiek kitokiais žodžiais ir tokiais... ne tokiais abstrakčiais <...>“ (E1).

Ketvirtasis klausimas buvo labai panašus į pirmos kategorijos klausimą apie informacijos pateikimą internetinėje erdvėje. Šiuo klausimu buvo norima sužinoti būtent apie nusikaltimų žmoniškumui pateikimą internete, tačiau nuomonės pasiskirstė labai įvairiai.

Kelių ekspertų teigimu, faktai apie nusikaltimus žmoniškumui internetinėje erdvėje yra pateikiami tiksliai, todėl jie vertina tai teigiamai.

„<...> kai būna koks nors straipsnis ir pateikiama profesionalų nuomonė, taip pat kai yra objektyviai nušviečiama situacija, tai taip pat irgi vertinu teigiamai <...>“ (E6), „<...> faktų pateikimas arba ten kalbėtume apie Bučą arba kalbėtume apie žodžiu civilių objektų sunaikinimą ir visai kitus dalykus, tai aš manau, kad labai gerai ta informacija yra pateikiama <...>“ (E5).

Apie neigiamą straipsnių konotaciją šia tema kalba šiek tiek didesnė dalis informantų, tarp kurių ir pastarieji du ekspertai, faktų pateikimą vertinę teigiamai. Nusikaltimų žmoniškumui pateikimas internetinėje spaudoje gali būti vertinamas iš kelių pusių. Kaip minėjo ekspertai, faktai yra tikslūs, tačiau kalbėdami apie neigiamą, pusę šie keturi informantai pabrėžia antraščių problematiką, informacijos iškraipymą.

„<...> ta prasme antraščių prasme, tai kartais galbūt perlenkia lazda, bet čia nėra ką ir pridurti, pas mus antraštėm taip jau yra <...>“ (E4), „<...> kai pradedama sąvoka iškreipti ir tendencingai pateikti žiniasklaidoje, tai būna pikta tada, kad žmonės yra klaidinami <...>“ (E6), „<...> labai nepatinka, kai tas skelbimas yra naudojamas ten skaitomumui didinti ar kažką panašaus užsiimant tam tikromis manipuliacijomis <...>“ (E3).

Kai kam, vis dėlto, tikslumo ir pritrūksta. Eksperto teigimu, tarpinių tyrimų rezultatų pateikimas yra nepakankamas.

„<...> sakyčiau, kad tarpinių tyrimų rezultatų žiniasklaidoje per mažai pateikti <...>“ (E8).

Pusės informantų teigimu, tarp kurių taip pat buvo jau kitos nuomonės turėtojai, bendrai vertinant visą nusikaltimų žmoniškumui pateikimą internetinėje erdvėje, situacija vertinama neutraliai. Yra suprantama, kad gali žiniasklaidoje pasitaikyti klaidų ar kad jai yra taikoma cenzūra, todėl kartais ne viskas priklauso nuo pačių autorių.

„Aišku, aš suprantu žiniasklaidą iš kitos pusės, kad nu jinai yra apribota su tais nusikaltimais žmogiškumui, kad negali ten tų vaizdų tokių labai baisių dėt ar panašiai ir dažniausiai ta žinutė apie tuos nusikaltimus žmogiškumui vis tiek jau būna taip nu truputį prafiltruota negu tų pavyzdžių gali rasti ten tokiuose neformaliuose pavadinkim kanaluose ar telegramo, ar ten dar ten kažkur, tai tai va.“ (E3), „Jie uždengia šituos vaizdus elektroninėm priemonėm ar dar kažką padaro, kad tai nesimatyty ir tai dažnai yra abejose

pusėse, todėl kad kiekviena pusė rodo dažniausiai savo tokius atvejus, kai į juos yra taikoma, tai tuos savus piliečius ar tuos žmones kur laiko savais ir stengiasi uždengti ir neparodytų nutrauktų kojų, sutraiškytų galvų ir panašiai.“ (E2).

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad ne tik ekspertai turi bendrą suvokimą apie nusikaltimus žmoniškumui, tačiau yra stengiamasi informuoti ir visuomenę apie šiuos nusikaltimus bei pristatyti juos kuo platesnei auditorijai. Nuomonės apie informacijos pateikimą internete yra įvairios, su teigiamais vertinimais dėl tikslumo ir neigiamais dėl antraščių bei informacijos iškraipymo. Visa tai rodo, kad ši tema lieka aktualia ir svarbia tiek ekspertams, tiek ir visuomenei.

2.2.2.3. Rusijos – Ukrainos kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje spaudoje

Pagrindinėje trečiojoje kategorijoje pirmuoju klausimu buvo norima sužinoti informantų asmeninę nuomonę, apie tai, kokių nusikaltimų karo metu padaroma daugiausiai ir apie kokius rašoma dažniausiai internetinėje erdvėje.

Apibendrinant visų informantų nuomonę šiais dviem klausimais, daugiausia padaroma kankinimų (4), deportavimų (4), į kuriuos įeina ir pasisakymai apie vaikų deportaciją, kurią informantai išskyrė labiausiai, žudymų (5), kiek mažiau civilinės infrastruktūros naikinimų ir bombardavimų (3) bei kitų panašaus pobūdžio nusikaltimų (3). Pasitaikė ir nuomonė apie „genocidą“ kaip Ukrainoje vykdomą nusikaltimą.

Apie dažniausia rašomus nusikaltimus karo metu nuomonė kiek kitokia – žudymai (4) bei civilinės infrastruktūros naikinimai ir bombardavimai (3), pasak informantų, dominuoja internetinėje erdvėje.

Tačiau porą ekspertų, kalbėdami apie dažniausiai rašomus nusikaltimus, pateikė nuomonę, susijusią su pačiais naujienų portalais.

„<...> tuos, kurie pritraukia daugiausiai dėmesio, pačius žiauriausius. Mūsų žiniasklaida pozityvumu nepasižymi.“ (E2), „<...> rašom apie tuos, kurie sukelia daugiausia tos žmogiškos emocijos <...>“ (E1).

Trečiuoju klausimu buvo norima sužinoti, kokią įtaką, pasak informantų, karas daro žurnalistikai.

Neigiamą karo įtaką žurnalistikai pabrėžia du informantai. Pasak jų, karo situacija apsunkina tiek emociškai, tiek fiziškai, vertinant informacijos prieinamumą.

„<...> tiek emociinė parama, vis tiek natūraliai žmogiškai yra vienoje pusėje, tai nu kaip prideda papildomo kuro tam tekstui ar video panašiai. Tai tas yra turbūt normalu, nieko niekur to neišvengsi, išlaikyt profesionalumą bet vis tiek tu kaip pilietis turi, nu sunku atsiriboti nuo tokio karo, kuris vyksta visiškai šalia. Mums tai dar sunkiau padaryti, nes mes ne žurnalistai, tai mes nepaisant kritikos ir kitų dalykų, ką jau ką matom negerų Ukrainos karyboje, kur daromas klaidas ir panašiai, nepaisant to, mes vis tiek stovime jų pusėje ir norim kad jie laimėtų.“ (E2), „<...> turi labai daug įtakos nes bet kuriuo atveju šitas karas yra per tai kad sugebėtum būti visiškai objektyvus vertinant vos ne kiekvieną incidentą tai va tas dalykas yra tikrai labai sunku ir natūraliai tu net ir nenori atsiriboti net ir nenori kad kartais vertinti grynai pagal tą griežtą prie prižmę <...>“ (E5).

Priešingai mano kiek didesnė dalis informantų, nes teigia, jog domėjimasis karo situacija, faktų rinkimas tik skatina žurnalistus plėsti akiratį ir žinias. Tai vertina kaip teigiamą patirtį.

„<...> tai yra nu teigiama patirtis nes tu kiekvieną kartą darydamas tokius tyrimus rašydamas straipsnius tarsi priverstas mokytis daugiau sužinoti apie tai gilintis <...> (E4), „<...> Jeigu tokie rimtesni žurnalistiniai tyrimai yra žymiai įdomesni jeigu remiasi žurnalistas iš tikrųjų vyksta į ką zona atlieka tyrimą šnekasi su žmonėm tai stai manau tai turi didelės įtakos kokybei kaina mums informacijos turi įtakos irgi kokybei tai manau kad prie Ukrainos konflikto mes turim pakankamai daug priima tiek galimybių nuvykti tiek galimybių bendrautų su žmonėm kiek daugybė yra savanorių važiuojančių žmonių tiesiogiai dirbančių tenai manau kad prie informacijos mes pakankamai turim neblogą prie priėjimą ir žurnalistai turi geras galimybes atliktus žurnalistinius tyrimus rimtus <...>“ (E6).

Buvo ir kitų nuomonių, kurios reiškia, jog įtakos nedaro arba jie paprasčiausiai nežino. Tokios nuomonės buvo keli likę informantai.

„Tiesą pasakius, nemanau, nes yra vis tiek žurnalistų, yra ir kurie rengia įvairias sritis ir, ko gero, yra netgi, kurie žurnalistai, kurie būtent yra pasiėmę Ukrainos tarkim temą ir jie rašo.“ (E3), „Konkrečiai mano tai ne neįtakuoja, nes tie tyrimai kuriuos aš atlieku yra susiję su pokario naujienom ir nelabai yra susiję su Ukraina arba tai kas ten vyksta tarkim. Konkrečiai dabar įtakos aš nejaučiu.“ (E1).

Kalbant apie straipsnių apie nusikaltimus žmoniškumui pagrįstumą (dominuojanti diskursą), nuomonės taip pat pasiskirstė netolygiai. Per du klausimus buvo norima sužinoti, kas, pasak informantų, yra akcentuojama tokiuose straipsniuose, ir kas turėtų būti akcentuojama, kalbant apie straipsnių turinį.

Gauti atsakymai rodo, jog, pasak informantų, šiuo metu straipsniuose apie nusikaltimus žmoniškumui yra akcentuojama labiausiai aukos / žala (7), taip pat nemažai apie kaltininką (4), ir kažkiek apie teisingumą (1), ukrainiečių integraciją (1).

Kalbant apie tai, ką turėtų akcentuoti tokie straipsniai, informantai ypač pabrėžė kaltininką (4) ir teisingumą (4). Informantams norisi daugiau sužinoti apie konkrečius asmenis, atsakingus už nusikaltimus Ukrainoje, nes šiuo metu neįmanoma rasti nei vardų, nei kitų duomenų. Taip pat jiems trūksta giluminės teisinės analizės, nes faktų, jog renkami įrodymai nepakanka. Informantams yra svarbu žinoti, kokie yra tolimesni veiksmai, kokios pasekmės ir panašiai.

„<...> aš manau, kad galbūt svarbu šviečiant visuomenę, iš tokios švietėjiškos pusės tai turbūt, svarbu aiškinti žmonėms, kaip tokie procesai nagrinėjami yra, kaip yra nustatomi tokie nusikaltimai, kaip jie yra ir kaip vyksta jų sakykime procesas nagrinėjim7 ir galų gale iš kur tai atsiradę apskritai <...>“ (E4), „Bet gal norėtusi, kad būtų akcentuojama, kas iš to, ta prasme, koks po to veiksmas seka. Nu mes visi žinom Haga, Tarptautinis tribunolas ir visa kita, tačiau mano galva per mažai yra spaudimo iš viešosios erdvės.“ (E2).

Šeštuoju šios kategorijos klausimu buvo stengiamasi sužinoti, kuo, pasak informantų, yra pagrįsti naujienų portalų straipsniai, kokiais šaltiniais remiamasi.

Kaip teigia didžioji dalis ekspertų, daugiausia straipsniai yra paremti politiniu žinojimu.
„<...> turbūt ta informacija jinai iš Ukrainos galvojau kad jie objektyvūs duomenys pateikiami Ukrainos tiek valdžios atstovų <...>“ (E6), „Tai reiškias ten sakykim Ukrainos, nu abiejų pusių turbūt taip sakykim, abiejų pusių oficialūs kariniai ir politiniai kanalai <...>“ (E2).

Taip pat ekspertas paminėjo ir valstybės vadovo, šiuo atveju Ukrainos prezidento, nuomonės pateikimą internete.

„<...> prezidento Zelenskio ir panašiai.“ (E8).

Nepaisant to, dažniausia paminimas buvo viešasis diskursas, apie kurį užsiminė absoliučiai visi informantai.

Mažiausiai buvo usžiminta apie ekspertinį diskursą, kadangi tik vienas informantas teigė, jog šaltiniai gali būti pagrįsti ir ekspertine nuomone.

„Ir tada ta ekspertinė bendruomenė - reiškia ką kalba ekspertai iš įvairių valstybių, tiek patys, tiek vakaruose, tiek Lietuvoje, ir bando turbūt suprasti ir surasti tą atsakymą, kuris jiems rūpi.“ (E2).

Paskutiniu ju klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kurios medijos – tradicinės ar naujosios (socialinės), yra patikimesnės karo metu. Nuomonės pasiskirstė skirtingai.

Pusė informantų teigė, kad pasitiki tik tradicine medija, tačiau vienas iš jų turėjo ir dvejopą nuomonę, nes galėjo išvelgti minusus ir plusus iš abiejų medijų pusių.

„Visada geriausia žiūrėti, vis tiek daugiau filtrų turi tos tradicinės žinios. Ta prasme, kad ten ne prasivers kažkokia melagiena ar kažkas, daugiau filtrų yra ten <...> bet operatyvumas akivaizdžiai yra socialiniuose tinkluose ir ta prasme ten viskas greičiau vyksta, tai čia turbūt balansas.“ (E2).

Keli informantai teigė, kad šiais laikais tiek tradicinės medijos, tiek socialinės medijos yra vienodai ar bent jau panašiai patikimos, todėl neišskyrė vieno konkretaus atsakymo, tačiau, vis dėlto, vienas informantas labiau pasitiki naujosiomis medijomis.

„<...> nauda neteisingai, per internetą visai daug ten, daug greičiau <...>“ (E7).

Pagrindinė trečioji kategorija parodo, kad dažniausiai padaromi nusikaltimai, pasak ekspertų, yra kankinimai, deportavimai ir žudymai, tačiau internete daugiausia rašoma apie žudymus ir civilinės infrastruktūros naikinimą. Nuomonės dėl karo įtakos žurnalistikai yra mišrios, su pastebėjimais apie tiek teigiamus, tiek neigiamus poveikius. Straipsniuose apie nusikaltimus žmoniškumui šiuo metu labiausiai akcentuojama aukos ir žala, bet informantai pageidauja daugiau dėmesio kaltininkams ir teisiniams veiksams. Straipsniuose dažniausiai remiamasi viešojo ir politinio diskurso atstovų teikiama informacija. Nuomonės apie medijų patikimumą skiriasi, tačiau didesnis pasitikėjimas išlieka tradicine medija, nors yra ir palaikymo socialinei medijai.

2.2.2.4. Internetinės spaudos įtaka visuomenės nuomonės formavime karo metu

Paskutinės kategorijos klausimais buvo siekiama išsiaiškinti, kaip naujienų portalai formuoja visuomenės požiūrį į nusikaltimus žmoniškumui, todėl pirmasis klausimas buvo apie šių straipsnių sukeltus sentimentus.

Teigiamų emocijų straipsniai apie nusikaltimus žmoniškumui karo metu, pasak rezultatų, niekam nesukelia, kadangi nei vienas informantas teigiamos ir pozityvios nuomonės neišsakė, priešingai nei neigiamiems sentimentams. Didžioji dalis informantų teigė, jog straipsniai apie nusikaltimus žmoniškumui sukelia ganėtinai nemalonus emocijas. Nors iš pradžių teigėdavo, jog tokie straipsniai jokių jausmų nesukelia, tačiau pradėdant pasakoti, vis dėlto, likdavo prie neigiamų emocijų.

Tokius rezultatus gali lemti retkarčiais pasitaikantys necenzūruoti vaizdai, aukas ir nusikaltimo pobūdį pabrėžiantys straipsniai, o taip pat ir mažėjantis saugumo jausmas.

„Sakyčiau tokia neutrali gal. Jautru aišku visada, kai pamatai žiaurius įvykius, žuvo kažkas panašiai, tai faktas, bet tokios žinutės nei vienam niekada nesukelia gero jausmo ir natūralu, kad tai yra tiesiog liūdna, kur ten ir pyktis ima sakyčiau, pyktis gal net labiau.“ (E3), *“Ir iš ukrainiečių pusės labai atvirų tokių vaizdų, tai ten nu labai emocingų vakarų būdavo, tai ir ašarą tekdavo nubraukti, nes ten vaikai ir moterys, ir visa kita. Tai tikrai sukelia pačias tokias jautriausias emocijas.”* (E2), *“Nu tai savaime suprantama, kad neigiamus jausmus ir pradėdant nuo neigiamo požiūrio į Rusiją kaip agresorių ir baigiant tokiu jausmu kaip klausimu dėl Lietuvos žmonių, dėl Europos žmonių būsimo saugumo.”* (E8).

Likę informantai pabrėžė, kad reakcija ir emocijos į straipsnio turinį labai priklauso nuo pačio žmogaus, jo emocinės būklės, jį supančios aplinkos faktorių. Asmeniškai jiems tokie straipsniai nesukelia jokių jausmų.

„<...> nuo to vėl kaip žmogus gyveno kur gyveno koks buvo auklėjimas šeima santykis aplinka <...> priklauso nuo žmogaus psichologinės kiek žmogus yra patyręs <...>“ (E7), *„Tai viskas priklauso turbūt nuo žmogaus emocinės būklės.“* (E1), *„<...> dabar jau jokių turbūt nei kiek nestebina nei kažkokių jausmų sukelia <...>“* (E4).

Pereinant prie antrojo klausimo, kuriuo buvo norima galutinai išsiaiškinti naujienų portalų patikimumą, rezultatai pasiskirstė maždaug po lygiai. Pusė informantų naujienų portalų skelbiamos informacijos ir faktų patikimumą vertina teigiamai.

„<...> žinot, aš turiu portalus, kuriais daugiau mažiau pasitikiu. Pirmiausia tai yra LRT, antroj vietoj yra 15 minučių pavadinkim taip, tai informaciją aš daugiau mažiau pasitikiu,

žodžiu kitų nelabai lankau, nelabai mėgstu ir dar aš aišku pačių ukrainiečių portalus stebiu <...>“ (E5), „Karo pradžioje gal kiek kitaip buvo, kol dar buvo bandoma pasakyti daug informacijos, neaišku, kas tikra, kas netikra. Aš manau kad klaidų daug daugiau pasitaikydavo ir netikros informacijos ir klaidingos, o šiuo metu aš manau kad patikimumas tikrai yra labai aukštas ir jau išmoko žurnalistai atsirinkti kas yra teisinga informacija, kas yra tiksli ir kaip pasiduoti nepasiduoti propagandai, kaip atskirti priešišką propagandą.“ (E1).

Likę informantai patikimumą vertina neigiamai, nors dalis jų žinių yra paremtos viešąja nuomone.

„<...> daugiau iššūkių kyla dėl patikimumo su būtent ta vat internetine <...>“ (E3), „<...> patikimumą nu nevienareikšmiškai irgi nes vėlgi matome dažnai kad jau ir spauda tradicinė žiniasklaida portalai naujienų remiasi ten sakykim telegram gauta informacija man atrodo kad tiesiog viskas yra gerai kas yra skelbiama tiesiog kadangi lietuvoj mes klaidoje yra labai didelė kur konkurencija dėl to kas greičiau paskelbs naujieną kad ir kokia ji būtų tai ta informacija galbūt galėtų apskritai gal kartais jinai nežinau ta prasme nereikalinga ir skelbiama tik šiaip kaip toks klipai tas galbūt nu tiesiog kažkokia naujiena kaip kuo daugiau pasiekti <...>“ (E4).

Nepaisant nuomonių pasiskirstymo, vienas ekspertas atsakymą pateikė abstrakčiai, išvengiant pusės pasirinkimo.

„Na būna įvairiai, čia priklausomai, kokį šaltinį, kokius šaltinius naudoja.“ (E2).

Ties trečiuoju klausimu apie naujienų portalų daromą įtaką nuomonės formavimuisi nuomonės visiškai sutapo, kadangi visi informantai buvo teigiamos nuomonės. Kai kurie ne tik teigė, jog naujienų portalai turi įtakos nuomonei, tačiau ir pabrėžė, kad būtent jie ir yra nuomonės formuotojai.

„Tai be abejonės, visos žiniasklaidos skelbiama informacija turi tikrai mano galvą didelę įtaką visuomenei, bent jau didesnei jos daliai. Tai čia net nereiktų išskirti naujienų portalų, tai tiesiog apskritai žiniasklaidos faktas.“ (E1), „<...> tai yra gi visuomenės nuomonės formuotojai kur kas gyvena pagrindinio taip suprantu visuomenės forumu tai yra yra žmonės jie yra visuomenės formuoti <...>“ (E7).

Ketvirtasis šios kategorijos ir paskutinis viso interviu klausimas buvo labiau rekomendacinio pobūdžio. Prieš užduodant klausimą, informantams buvo paminima ir šio karo

paraleli problema – informacinis karas. Siekiant išvengti informacinio karo neigiamų pasekmių, buvo prašoma informantų pateikti rekomendacijas skaitytojams, norintiems išvengti šios papildomos problemos.

Apibendrinus visus atsakymus yra pastebėta, jog daugiausiai informantų siūlo šaltinius vertinti kritiškai ir juos lyginti tarpusavyje, mažiausiai pasikartojo siūlymų rinktis savus žurnalistus, vengti rusiškų šaltinių ir prašyti ekspertų nuomonės.

„Tai kitaip tariant, galbūt net kartais reikėtų pastudijuoti kitos pusės, tarkim agresorės, skleidžiamą informaciją, kad tu galėtum pasidaryt tam tikras, santykinai kaip aš sakau, nešališkas išvadas.<...> Savaimė suprantama, kad nu rusai, jie vis tiek nuo pat prigimties yra linkę labiau meluoti nei europiečiai, tai vat šitą kriterijų, šitą dirgiklį reikia vertinti daug rimčiau, na bet analizuot vis tiek reikėtų visus šaltinius.“ (E8), „<...> galbūt žmonėm turintiems kažkokį patirties arba stipriai besidomintiems tuo pačiu karų grasina vis dėlto man atrodo svarbu skirtingos perspektyvos <...>“ (E4).

Paskutinioji klausimų kategorija leidžia daryti išvadas, kad straipsniai apie nusikaltimus žmoniškumui dažniausiai sukelia neigiamas emocijas. Naujienų portalų patikimumas vertinamas įvairiai, su tendencija labiau pasitikėti patikimais, profesionaliais šaltiniais. Naujienų portalai yra svarbūs visuomenės nuomonės formuotojai. Skaitytojams patariama kritiškai vertinti informaciją ir lyginti skirtingus šaltinius, kad būtų išvengta dezinformacijos.

2.2.3. Apibendrinimas

Apibendrinant informantų požiūrį į nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimą internetinėje erdvėje Rusijos – Ukrainos karo metu, galima daryti išvadą, kad internetinė spauda yra pagrindinis visuomenės nuomonės formuotojas, pateikdamas informaciją ir analizes, kurios formuoja skaitytojų požiūrį. Straipsniai apie nusikaltimus žmoniškumui sukelia stiprias emocijas, kurios gali paveikti visuomenės požiūrį ir reakcijas į karo nusikaltimus.

Skaitytojų pasitikėjimas medijomis yra svarbus, nes tai lemia, kiek jie remiasi pateikta informacija formuodami savo nuomonę. Skaitytojams patariama kritiškai vertinti šaltinius ir lyginti informaciją, siekiant išvengti dezinformacijos ir susidaryti tikslų vaizdą apie situaciją.

Taigi internetinė spauda ne tik informuoja, bet ir formuoja visuomenės požiūrį į nusikaltimus žmoniškumui, ypač karo metu, todėl jos vaidmuo yra esminis.

DISKUSIJA

1. Tyrimo ribotumas: Medijose, aprašant Rusijos agresijos prieš Ukrainą metu vykdomus nusikaltimus žmoniškumui, aiškinama, kad nusikaltimai žmoniškumui yra vykdomi prieš civilius. Tačiau teismas dažnai negali surinkti pakankamai įrodymų šiems nusikaltimams patvirtinti ir nubausti už šiuos nusikaltimus atsakingų asmenų. Nepaisant teismo sprendimo, mūsų suvokimas ir įžvalgos išlieka nepakitę. Karo kontekste viešojo diskurso svarba neatsilieka nuo profesinio ar politinio žinojimo. Todėl yra svarbu šioje temoje problemą apžvelgti iš kelių diskursų pusių. Kadangi šis tyrimas yra tik žvalgomasis, jis reikalauja skirtingų diskursų analizės, ką būtų galima atlikti plėtojant tyrimą ateityje. Tyrimų rezultatai rodo, jog yra galimybės šį tyrimą praplėsti ir iki politinio diskurso analizės.
2. Ekspertų požiūrio į nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimą internetinėje erdvėje tyrimo metu buvo pastebėta ir informantų pabrėžta, kad nusikaltimų žmoniškumui samprata yra sudėtinga dėl jos platumo ir tam tikro neapibrėžtumo. Ji apima įvairius veiksmus prieš civilius, kurie gali būti vykdomi tiek karo, tiek taikos metu. Nors yra tam tikras sąrašas veiksmų, kurie laikomi nusikaltimais žmoniškumui, tačiau, kaip teigia ekspertas, jis nėra baigtinis, todėl šios sąvokos platumas apsunkina teisinę klasifikaciją ir viešą supratimą. Karo nusikaltimai yra siauresnė kategorija, visiškai įeinanti į nusikaltimų žmoniškumui spektrą, tačiau nusikaltimai žmoniškumui apima daugiau veiksmų ir yra platesni savo apibrėžtimi. Tai parodo poreikį aiškiau apibrėžti ir suprasti šias sąvokas, siekiant efektyviau spręsti šiuos rimtus tarptautinius pažeidimus.
3. Lyginant abiejų empirinių tyrimų rezultatus, jie tam tikrais aspektais sutampa. Pagal delfi.lt rezultatus ir informantų nuomonę, internete žudymai dominuoja labiausiai. Palyginus straipsnių pagrįstumo (dominuojančio diskurso) rezultatus su delfi.lt pateikiamais straipsniais, nuomonės taip pat šiek tiek sutampa. Delfi.lt analizė, kuriai šiuo klausimu paantrino ir informantai, parodė, jog apie aukas / žalą yra ganėtinai daug ir plačiai rašoma, tačiau ties kaltininku nuomonės išsiskyrė, kadangi medijų analizė parodė, jog apie kaltininką ganėtinai nedaug kalbama. Taip pat galima pastebėti, jog informantai

neakcentavo nusikaltimo pobūdžio, kas labai ryškiai išsiskyrė medijų turinio analizėje. Palyginus ekspertų nuomones ir delfi.lt tyrimo pastebėjimus apie dominuojančio diskurso žinojimą straipsniuose, galima sakyti, rezultatai tokie patys. Tiek medijų analizės tyrime, tiek interviu metu, labiausiai matomas viešojo diskurso ir politinio diskurso atstovų pranešimų pagrįstumas. Ekspertinio diskurso žinojimas, kaip ir prezidentų nuomonės, dominavo mažiausiai abejose analizėse.

IŠVADOS

1. Profesinis diskursas, remdamasis teisiniu reglamentavimu, akcentuoja tarptautinės teisės svarbą ir suteikia aiškų struktūrizuotą požiūrį į karo nusikaltimus bei jų baudžiamumą. Tuo tarpu viešasis diskursas, ypač per masinės informacijos priemones, kaip medijas, įtakoja visuomenės suvokimą ir nuomonę apie nusikaltimus, dažnai pasitelkdamas emocinį arba stereotipinį požiūrį. Šie diskursai skiriasi savo požiūriu į informacijos perdavimą bei vertinimą – profesinis diskursas grindžiamas faktais ir teisės nuostatomis, tuo tarpu viešasis diskursas dažnai orientuojasi į nuomones ir reakcijas. Taip pat akcentuojama medijų svarba formuojant visuomenės suvokimą apie nusikaltimus, tačiau kartu pabrėžiama ir rizika, kurią kelia netinkamas informacijos perdavimas bei propagandos poveikis.
2. Medijų vaidmuo šiuolaikiniame pasaulyje yra esminis formuojant tiek viešąjį, tiek politinį žinojimą apie nusikaltimus žmoniškumui, ypač Rusijos – Ukrainos karo metu. Jos pateikia selektyvią ir interpretuotą įvykių versiją, kuri gali stipriai paveikti visuomenės nuomonę ir požiūrį. Medijos informuoja visuomenę ir formuoja nuomones apie kriminalinę tikrovę, o tai gali paveikti politikų sprendimus ir teisėkūros procesus. Taigi atsižvelgiant į tai, kad medijų vaidmuo yra itin svarbus tiek informuojant visuomenę, tiek formuojant visuomenės nuomonę, o tai savo ruožtu daro įtaką ir viešajam, ir profesiniam diskursui.
3. Naujienų portalų delfi.lt publikacijų analizės rezultatai rodo, kad tarptautinės nusikaltimų analizės kontekste svarbu stiprinti tarptautinę teisėsaugą ir užtikrinti atsakomybę už šiuos nusikaltimus. Politinis diskursas ir medijos atlieka pagrindinį vaidmenį formuojant viešąją nuomonę ir politinius sprendimus šiose srityse. Svarbu didinti informuotumą apie tarptautinę teisę ir jos dokumentus, kad pagerėtų informacijos pateikimas ir supratimas apie teisinius nusikaltimų žmoniškumui aspektus. Be to, būtina didinti dėmesį ne tik aukų kančioms, bet ir kaltininkų atsakomybei bei teisiniams veiksams, siekiant užtikrinti teisingumo ir atsakomybės priskyrimą. Šios priemonės gali padėti išvengti žmogaus teisių pažeidimų ateityje ir skatinti tarptautinį teisingumą.
4. Ekspertų požiūriu į nusikaltimus žmoniškumui analizė parodė, kad skirtingų diskursų atstovai, įskaitant politikus, ekspertus ir žurnalistus, dažnai vieningai suvokia nusikaltimų žmoniškumui sampratą kaip rimtus tarptautinės teisės pažeidimus, apimančius žudymus, kankinimus, deportacijas ir civilinės infrastruktūros naikinimą. Dabartinį Rusijos – Ukrainos karą jie vertina labai neigiamai, matydami jį kaip pagrindinę priežastį, dėl kurios

įvyksta šie nusikaltimai. Visi informantai sutinka, kad karas daro didelę žalą civiliams ir reikalauja tarptautinės bendruomenės įsikišimo. Taip pat rezultatai parodė, kad Rusijos – Ukrainos karas turi reikšmingą įtaką kriminalinių naujienų vaizdavimui Lietuvoje. Dokumentacijos trūkumas, emocinė ir fizinė našta, teisinės analizės trūkumas trukdo efektyviai kovoti su nusikaltimais žmoniškumui ir informuoti visuomenę. Taip pat Lietuvos internetinė spauda turi didelę įtaką visuomenės nuomonei apie nusikaltimus žmoniškumui karo metu.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aleknevičienė, J., Pocienė, A., Šupa, M. (2020), *Kaip parašyti mokslinį darbą?*, Vilniaus universitetas, Vilnius. Prieiga per internetą: https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Kaip_parašyti_mokslini_darba_2020_EL.pdf, [žiūrėta 2023 m. balandžio 20 d.];
2. Bacys T. (2019) „Rusijos ir Ukrainos konflikto vaizdavimas Vokietijos Facebook socialiniame tinkle“, *Žurnalistikos tyrimai*, 13, pp. 8-45. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/zurnalistikos-tyrimai/article/view/20033>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 27 d.];
3. Binneh-Kamara, A. (2015), *Media reporting of war crimes trials and civil society responses in post-conflict Sierra Leone*, University of Bedfordshire. Prieiga per internetą: <https://uobrep.openrepository.com/handle/10547/618559>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 29 d.];
4. Daugėlaitė, G., Juškaitė-Vizbarienė, J. (2022), „Informacinis karas ir propaganda: ką žinome apie nuomonę formuojančią informaciją?“, Nacionalinė teismų administracija. Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/lt/teismu-sistemos-naujienos/informacinis-karas-ir-propaganda-ka-zinome-apie-nuomone-formuojancia-informacija/10357>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 29 d.];
5. Dieng, A., Welsh, J. (2016), *Assessing the Risk of Atrocity Crimes*, *Genocide Studies and Prevention: An International Journal*, Vol. 9, Iss. 3. Prieiga per internetą: <https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1392&context=gsp>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 25 d.];
6. Dobrynina, M. (2012), *Kriminalinio žinojimo konstravimas viešajame diskurse: disertacija*, Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/42679>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 29 d.];
7. Dobrynina, M. (2007), *Moralinės panikos konstravimas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje: narkomanijos atvejis*, Vilniaus universitetas, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:2153869/>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 29 d.];
8. Dobryninas, A., Čėsnienė, I., Dobrynina, M., Giedraitis, V. ir Merkevičius, R. 2014, *Kriminalinės justicijos suvokimas visuomenėje*, Vilniaus universitetas, Vilnius;
9. Jewkes, Y. (2004), *Media and Crime*, Sage Publications;

10. Karstedt, S. (2013), *Contextualizing Mass Atrocity Crimes: Moving Toward a Relational Approach*, Vol. 9. Prieiga per internetą: <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-lawsocsci-102612-134016>, [žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d.];
11. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (2000). 2000-09-26, Žin., Nr. 89-2741;
12. Loader, I., Sparks, R. (2010), *Public Criminology?*, Routledge;
13. Nevinskaitė, L. (2011), *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos*, Vilnius. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Nevinskaite_siuolaikines_medijos.pdf, [žiūrėta 2023 m. birželio 21 d.];
14. Pavlik, J. V. (2022), *The Russian War in Ukraine and the Implications for the News Media*, Athens Journal of Mass Media and Communications 2022, 8: 1-17. Prieiga per internetą: [https://www.athensjournals.gr/media/Pavlik\(2022\)-UKRAINE-MEDIA-04.pdf](https://www.athensjournals.gr/media/Pavlik(2022)-UKRAINE-MEDIA-04.pdf), [žiūrėta 2023 m. balandžio 29 d.];
15. Saran V. (2016), *Media Manipulation and Psychological War in Ukraine and The Republic of Moldova*, CES Working Papers. 2016;8(4):738-752. Prieiga per internetą: <https://www.proquest.com/working-papers/media-manipulation-psychological-war-ukraine/docview/1863559877/se-2>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 25 d.];
16. Shabas, W. A. (2017), *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press. Prieiga per internetą: <https://books.google.lt/books?id=9Awa7ghw5Q4C&lpg=PR1&ots=ChM0jreprw&dq=wiliam%20a%20shabas%202017%20and%20introduction%20to%20the%20international%20criminal%20court&lr&hl=lt&pg=PE1#v=onepage&q&f=false>, [žiūrėta 2024 m. gegužės 20 d.];
17. Scheffer, D. (2006), *Genocide and Atrocity Crimes*, Volume 1 Issue 3, December 2006, pp. 229-250. Prieiga per internetą: <https://www.utpjournals.press/doi/full/10.3138/E832-0314-6712-60H3?role=tab>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 20 d.];
18. Schutz, A. (1946), *The well-informed citizen; an essay on the social distribution of knowledge*, Social research, 13 4, 63-78;
19. Šupa, M. (2014), *Kultūrinė kritinės kriminologijos transformacija*, Sociologija. Mintis ir Veiksmas, Iss. 01, pp. 146-167. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=71780>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 20 d.];

20. Tochilovsky, V. (2018), *Crimes Against 'Humaneness'? The Russian Interpretation of Crimes Against Humanity*, *Journal of International Criminal Justice*, Vol.16, Iss. 5, Pp. 1011–1019. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqy059>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 20 d.];
21. Tombs, S., Whyte, D. (2003), *Unmasking the Crimes of the Powerful*, *Critical Criminology* 11, 217–236 (2003). Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1023/B:CRIT.0000005811.87302.17>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 23 d.];
22. UN General Assembly (1998), *Rome Statute of the International Criminal Court* (last amended 2010), ISBN No. 92-9227-227-6. Prieiga per internetą: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3a84.html>, [žiūrėta 2023 m. gegužės 12 d.];
23. Van Dijk, Teun A. (2007), *Critical discourse analysis*, Chapter 18. Prieiga per internetą: <https://discourses.org/wp-content/uploads/2022/07/Teun-A.-van-Dijk-2001-Critical-discourse-analysis.pdf>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 27 d.];
24. *Visuotinė lietuvių enciklopedija* (2022), Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 23 d.];
25. Žilinskas, J. (2006), *Karo nusikaltimų reglamentavimas Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ir jų atitikties tarptautinei teisei problemos*, *Tomas 80 Nr. 2: Jurisprudencija*. Prieiga per internetą: <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2919>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 23 d.];
26. Žilinskas, J. (2001), *Nusikaltimai žmoniškumui naujajame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse*, *Tomas 23 Nr. 15: Jurisprudencija*. Prieiga per internetą: <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/3688>, [žiūrėta 2023 m. balandžio 20 d.];
27. Wozniak, J. F., Cullen, F. T., & Platt, T. (2014). *Richard Quinney's "The Social Reality of Crime": A Marked Departure from and Reinterpretation of Traditional Criminology*. *Social Justice*, 41(3 (137)), 197–215. Prieiga per internetą: <http://www.jstor.org/stable/24361640>, [žiūrėta 2024 m. gegužės 23 d.].

PRIEDAI

Priedas Nr. 1

Naujienų portalą delfi.lt straipsnių analizės kodai ir subkodai

- Medijų analizė
 - Nusikaltimų kategorija
 - Kiti nusikaltimai
 - Nusikaltimai žmoniškumui
 - Nužudymas
 - Naikinimas
 - Pavergimas
 - Deportacija / priverstinis perkėlimas
 - Neteisėtas įkalinimas / žiaurus laisvės atėmimas
 - Kankinimas
 - Seksualinis smurtas / prievarta
 - Apartheido nusikaltimas
 - Kiti panašaus pobūdžio nusikaltimai
 - Daugiau nei vienas nusikaltimas
 - Atitinka nusikaltimus žmoniškumui
 - "Karo nusikaltimai"
 - "Genocidas"
 - Pagrįstumas
 - Profesinis (ekspertų nuomonė)
 - Viešasis (viešojo nuomonė)
 - Politinis (faktai)
 - Valstybės vadovų nuomonė
 - Teisiniai ir politiniai dokumentai
 - Baudžiamasis kodeksas
 - Tarptautinė žmogaus teisių deklaracija
 - Romos statusas
 - Ženevos konvencijos
 - JT Saugumo tarybos rezoliucijos
 - Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucijos
 - Nenurodyta
 - Sentimentų analizė
 - Pozityvus pristatymas
 - Neutralus pristatymas
 - Negatyvus pristatymas
 - Straipsnio turinys
 - Apie kaltininką
 - Apie aukas / žalą
 - Apie nusikaltimo pobūdį
 - Apie tolimesnius veiksmus
 - Mišrus

Interviu gairės

Klausimų grupė	Klausimai	Klausimų grupės paskirtis/tikslas
<p>Ižanga</p>	<p>1. Sveiki dar kartą, esu Vilniaus universiteto kriminologijos magistro studijų antro kurso studentė Karolina Gurstytė ir rašau baigiamąjį darbą apie nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimą Lietuvos internetinėje spaudoje Rusijos – Ukrainos karo metu. Mano atliekamo tyrimo tikslas yra išsiaiškinti, kokią Rusijos – Ukrainos karas daro įtaką nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimui internetinėje erdvėje ir kaip tą vertina ekspertai. Esu labai dėkinga, kad sutikote pasikalbėti. Jūsų asmeniniai duomenys niekur nebus naudojami, todėl anonimiškumas garantuotas, o interviu metu užduosiu jau parengtus klausimus. Ar sutinkate, kad pokalbis būtų įrašytas?</p>	<p>Supažindinti respondentą su atliekamu tyrimu.</p>
<p>Rusijos – Ukrainos karo situacijos ir jos įtakos žiniasklaidai vertinimas</p>	<p>1. Rusijos – Ukrainos karas vyksta jau nuo 2014 metų, tačiau 2022 metais Rusijos agresija prieš Ukrainą pasireiškė invazija į šią šalį. Kaip, apskritai, įvertintumėte dabartinio Rusijos – Ukrainos karo situacijos aktualumą visuomenėje,</p>	<p>Išsiaiškinti, kaip ekspertai suvokia nusikaltimų žmoniškumui sampratą ir kaip vertina dabartinį Rusijos – Ukrainos karą.</p>

	<p>lyginant su kitomis socialinėmis problemomis?</p> <p>2. Kaip Jums atrodo, kaip pasikeitė žiniasklaidos teikiama informacija karo metu?</p> <p>3. Kaip manote, ar pakankamai visuomenė yra informuojama apie karą?</p>	
<p>Rusijos – Ukrainos karo situacija ir kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui sąvokos supratimas</p>	<p>1. Labai dažnai kalbama apie nusikaltimus žmoniškumui. Kaip apibrėžtumėte sąvoką <i>nusikaltimai žmoniškumui</i>?</p> <p>2. Ar savo tiesioginiame darbe tenka girdėti arba vartoti šią sąvoką? Jei tenka, kaip dažnai?</p> <p>3. Jūsų nuomone, kiek tokie nusikaltimai yra žinomi platesnei auditorijai - pačiai visuomenei? (<i>Patikslinimui, ar apie tokius nusikaltimus stengiamasi supažindinti ir visuomenę, ar, priešingai, bandoma apie juos kalbėti kiek įmanoma mažiau arba tik savo darbo sferoje?</i>)</p> <p>4. Kaip vertinate šio karo metu vykdomų nusikaltimų žmoniškumui pateikimą internetinėje erdvėje?</p>	<p>Išsiaiškinti ekspertų suvokimą apie nusikaltimus žmoniškumui ir šios sąvokos aktualumą visuomenėje.</p>
<p>Rusijos – Ukrainos kare vykdomų nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas</p>	<p>1. Remiantis Jūsų turimomis žiniomis, su kokiais nusikaltimais karo metu daugiausia susiduriama?</p>	<p>Išsiaiškinti, kokia karo metu vykdomų nusikaltimų žmoniškumui problematika</p>

<p>internetinėje spaudoje</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. O kaip manote, apie kokius, nusikaltimus yra daugiausiai rašoma ir kalbama internetine karo metu? 3. Kaip jums atrodo, ar karo situacija turi įtakos žurnalistų atliktų tyrimų kokybei ir jų pateikimui internetinėje erdvėje? 4. Kas, jūsų nuomone, yra akcentuojama naujienų portalų skelbiamame turinyje apie nusikaltimus žmoniškumui? Turint omenyje, nusikaltimo aukas, nusikaltimo pobūdį, nusikaltimo kaltininką ir panašiai. <i>(Patikslinimui, į ką orientuoti straipsniai apie šiuos nusikaltimus?)</i> 5. O kaip galvojate, ką turėtų labiausiai akcentuoti publikacijos apie nusikaltimus žmoniškumui karo metu? 6. Kalbant apie straipsnių atranką ir šaltinius, kuo, Jūsų nuomone, yra paremtas naujienų portalų skelbiamas turinys? <i>(Patikslinimui, kaip vyksta atranka tokių straipsnių? Kokie yra šaltiniai? Kokiai auditorijai yra labiau skiriami jie? Į ką atkreipiamas dėmesys?)</i> 7. Žiniasklaida yra skirstoma į kelias grupes – tradicines medijas, pavyzdžiui, spauda, radijas, ir internetines medijas, tokias kaip socialiniai tinklai, naujienų portalai. Kaip manote, kurios medijos – tradicinės ar naujosios - šiai dienai yra patikimesnės, paklausesnės, atsižvelgiant į karo situaciją? <i>(Patikslinimui, kokios medijos</i> 	<p>matoma ekspertų akimis.</p>
--------------------------------------	---	--------------------------------

	<i>patikimiausiai ir kokios fiktyviausiai pristato informaciją?)</i>	
Internetinės spaudos įtaka visuomenės nuomonės formavime karo metu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kaip jums atrodo, kokius jausmus sukelia naujienų portalų pranešimai apie kare vykdomus nusikaltimus žmoniškumui? 2. Kaip vertinate naujienų portalų skelbiamos informacijos ir faktų patikimumą? 3. O ar naujienų portalų skelbiami straipsniai turi įtakos visuomenės nuomonei formavimuisi? 4. Karo metu iškyla dar viena paraleli problema – informacinis karas, kuris dažnai siejamas su manipuliacija informacija, jos iškreipimu, arba atviru melu. Ką galėtumėte rekomenduoti ar patarti tiems skaitytojams, kurie nenori tapti šio karo aukomis? 	<p>Nustatyti, ar internetinė spauda gali turėti įtakos visuomenės nuomonės formavimuisi apie nusikaltimus žmoniškumui Rusijos – Ukrainos karo metu ir kokius siūlymus pateikia ekspertai sekantiems kriminalines naujienas apie karą internetinėje erdvėje.</p>
Demografiniai klausimai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kokia yra Jūsų veiklos sritis (profesija)? 2. Kokia yra Jūsų patirtis su karyba? Ar jūsų darbas yra kažkaip susijęs su karyba? 3. Koks jūsų amžius? 4. Ačiū, kad sutikote sudalyvauti tyrime ir atsakėte į klausimus. 	Charakteristika

Priedas Nr. 3

Interviu analizės kodai ir pirminiai subkodai

Interviu analizė	0
Pastabos	5
Karo vertinimas ir daroma įtaka	0
Karo aktualumas	17
Žiniasklaidos informacijos pokyčiai	11
Informavimas apie karą	14
Nusikaltimai žmoniškumui	0
Apibrėžimas	11
Taikymas darbe	8
Paplitimas	12
Pateikimas	14
Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje	0
Nusikaltimai karo metu	35
Karo įtaka žurnalistikai	10
Straipsnių turinys	27
Pagrįstumas	16
Medijų patikimumas	11
Visuomenės nuomonės formavimasis	0
Straipsnių sentimentai	12
Naujienų portalų patikimumas	8
Naujienų portalų įtaka	9
Rekomendacijos	19

Priedas Nr. 4

Interviu kodai

Document name	Code	Segment
---------------	------	---------

E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Neigiamas	tiesiog kad nu žiniasklaida stengiasi sudomint sąskaitoje ir kaip pateikti kažkaip informaciją kitu kampu
E7	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Neigiamas	žiniasklaida reik nepamiršt tokio dalyko kad yra daug rūko nes tai yra nėra visiškai jina tikslu ir teisinga
E7	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Neigiamas	pasako kad viskas Ukraina ginklų nebegaus ten vis tiek kažkada kaip pavyzdžiui aš sakau kad negaus ir reiškia tas reiškia pareiškia ten reiškia pasakė ten kažkoks tai žmogus tu tada ieško straipsnį toliau ir kada surandi iš pirminių šaltinių o pirminiai šaltiniai buvo tik išreikšta nuomonė jina po to pateikiama kaip faktas tai
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Neigiamas	na nežinau pasirinkimas gąsdinimo taktikos visai visi tie dalykai man tikrai
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Neigiamas	os pateikimas manau ne visada yra tinkamas ir ne visada geras
E4	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	aš manau kad jina yra pakankamai informuota apie tai kas vyksta sakykim
E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	tikrai žiniasklaida yra pakankamai na arba bent jau nemažai apie tai vis dar skelbiama
E2	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	Manau, kad pakankamai
E1	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	ta informacija tai manau pakankama, daug jos tikrai.
E8	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	žiniasklaida mano požiūriu pakankamai išsamiai informuoja apie Rusijos karinius veiksmus prieš ukrainą
E7	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	jina gan daug informuoja
E6	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	manau kad iš tikrųjų pakankamai apie tai rašo rašoma tikrai nemažai yra
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Pakankamas	tos informacijos mano manymu yra pakankamai

E2	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Informavimas apie karą > Teigiamas	bendras įvertinimas, kad informacijos pateikimas, jos kokybė pagerėjo nuo 2014 metų
E4	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	tai vienas turbūt svarbiausiu temu vienas svarbiausių žiniasklaidos darbotvarkėje esančių objektų ir manau kad jisai ir toliau laikysis gana aukštai pagal tą svarbą
E4	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	be abejonės kad 22 tai čia yra nu svarbiausia jinaį metus laiko buvo visiškai svarbiausia tema
E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	Akivaizdu, kad tai yra tikrai aktuali problema ir žmonės supranta, kodėl remia, nes ir, žinoma, čia, ko gero, ir prisideda ir tas vat nušvietimas, kad jis visiems, akivaizdu, kad vyksta baisūs dalykai ir ta problema matyt tikrai yra labai aktuali.
E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	yra toksai gana aiškus gal supratimas, kad ta grėsmė yra reali ir kai tai yra grėsmė reali, tai yra tam pakankamai skiriama daug dėmesio
E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	tai yra tikrai yra svarbi tema ir labai svarbu išlaikyti žmonių budrumą
E2	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	Rusijos agresija prieš Ukrainą yra visą laiką žiniasklaidos dėmesy, visą laiką daug kalbama, politikai daug kalba ir visuomenės veikėjai kalba
E2	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	Rusijos agresija prieš Ukrainą yra vienas iš svarbiausių topikų, kurie yra žiniasklaidos toj paletėj visoj informacijos pateikimo, yra svarbiausių temų
E8	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	laikui bėgant ši problema gali tiktai pakylėti
E7	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	lietuvoj tas dalykas yra kad sukelt paniką

E6	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	iš pradžių tiek mano aplinkoj tiek žiniasklaidoje tiek bet kokios asmeniniuose pokalbiuose šita tema buvo vyraujanti ir buvo labai daug iš tikrųjų empatijos labai daug žmonės apie tai žmonės apie tai kalbėjo ir manau kad tai buvo tikrai problema numeris vienas
E6	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas	pakankamai didelis dėmesys Lietuvos žiniasklaida iš tikrųjų skiriama spėju kad ir užsakomųjų straipsnių yra nes buvo ciklas apie niekas Lietuvoje pakankamai atrodė organizuotas toksai straipsnių seka vienas po kito
E1	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas > Humanitarinė situacija	Greičiausiai tie milijonai žmonių jau dabar yra žuvę arba suluošinti, dar kiek neteko savo namų, verslų ir viso kito
E8	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas > Humanitarinė situacija	tai kas vyksta ukrainoj ta prasme rusai kariauja tiksliau veda karą prieš ukrainą o ne jo tai ten specialią karinę operaciją minėjo tai iš tikrųjų yra rimta ir ir pačiai Europai
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas > Humanitarinė situacija	ai yra egzistencinis iššūkis Lietuvos valstybei ir apskritai kai europoj
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas > Humanitarinė situacija	jisai pažeidžia visas įmanomas tarptautinės teisės normas ir tai yra bandymas vėlgi jėga užsiblokuoti teritoriją kuo jau seniai nematyta šitame pasaulio gamta iš esmės iš to išplaukia visi didžiausi jo pavojai
E1	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas > Lyginimas su II pasauliniu karu	turbūt vienas didžiausių tarp paskutinius.. net ne paskutinius galbūt.. nuo 20 amžiaus vidurio kokio
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Karo aktualumas > Lyginimas su II pasauliniu karu	pagal naudojamos technikos skaičių pagal pagal mastą pagal visus kitus dalykus šitas karas yra didžiausias Europoje po pasaulinio karo

E4	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Nepasikeitė	kiek mes gauname sakykim to teko ir statistikos mes matome kad tai toliau išlieka skaičiuojant jau 3 metus karo su vienas svarbiausiu tema tikrai
E4	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Nepasikeitė	as aišku pokytis nu tai fundamentalus
E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	aktas, kad gal yra šiek tiek mažesnis srautas
E3	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	žmonės patys jau na tarsi nori šiek tiek prisilaikyti nuo tų užduočių tiesiog
E2	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	tas informacinis triukšmas jis pradeda įtakoti tą susidomėjimą. Tai reiškia, atrodo, kad jau viską žinau, pavargau, dėl Ukrainos žinau kas vyksta ir panašiai
E1	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	2014 metais, kai prasidėjo invazija, tada buvo labai baisus tylėjimas informacijos pateikimo. Praėjo metai, du, trys ir tos informacijos srautai ir kiekiai stipriai sumažėjo ir jie po to tiesiog buvo šiaip palaikomi. Netgi galbūt galima kažkaip įvardinti, kaip pamirštu karu. O po 2022 metų, po naujos invazijos, vėl visas tas bumas atsinaujino informacijos žiniasklaidai ir kiek skiriama to dėmesio ir dabar nuo 2023 metų vėl jis pradeda stipriai mažėti
E8	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	galbūt netgi nuėjau rusiška propaganda
E7	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	viskas keičiasi keičiasi
E6	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	po kurio laiko tiek žiniasklaidoje tiek aš asmeniškai savo aplinkoj aš jaučiu tą karą nuovargį kad žmonės pavargę domėtis ta problema

E6	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	negaliu sakyti antroji vieta bet dėmesio sulaukia tikrai mažiau
E5	Interviu analizė > Karo vertinimas ir daroma įtaka > Žiniasklaidos informacijos pokyčiai > Pasikeitė	net nežinau ar labai pasikeitė bet iš esmės tokio pakankamai pavadinkim taip ne emociingo šalta raportavimo kaip ir nebeliko
E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	Nusikaltimai žmogiškumui yra tiesiogiai, kai tiktai civiliai yra tiesiog kankinami, prievartaujami ir panašiai, bet aš manyčiau kad nusikaltimai žmogiškumui šiuo atveju yra tiesiog... plačiau galima paimti, bet jo gal kartais ir galvoja kad ten kažkokie gal kariai yra pasislėpę, bet tai yra akivaizdu, kad ta prasme, jei jie žino kad ten yra civilių, bet jiems nerūpi ir jie tiesiog blokuoja, naikina, tai tiesiog, kai yra tiesiog siekis išnaikint kitą tautą, gal jau net ne nusikaltimas žmogiškumui... čia tiesiog genocidas, tai taip, bet jo žmogiškumui.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	Vienas vertus siekiant kažkokio efekto. Tai efektas gali būti bauginimas, kerštas ir panašūs dalykai, siekiama kažkokio efekto, atgrasyti galbūt kitą pusę, daryti kažką, tuomet atakuojami, žiaurūs dalykai daromi, kankinimai ir panašiai. Kita dalis, kai tai yra padaroma nesąmoningai, tačiau tai nepakeičia fakto kad tai yra karo nusikaltimas, tai pavyzdžiui atakuota artilerija, atakuota kažkokia tai gyvenvietė, kurioje yra civiliai, ta prasme tai sviediniai patenka ten, vis tiek apšaudyta yra.

E1	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	nusikaltimai žmogiškumui yra tada, kada čia paminamos žmonių teisės į.. nuo gyvenimo iki to kaip fizinės būties, sveikatos, gyvenimo sąlygos iki socialinių ir ekonominių, kada yra sunaikinimo elektros infrastruktūra, vandens tiekimo infrastruktūra, ir žmonės tiesiog nebetenka tų būtinųjų priemonių tai kas įprastai būtina gyventi.
E8	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	tai yra visi kariniai kariniai veiksmai kurie leis yra Vilniuje vėl mums infrastruktūra ekonominis ir gyvybinių poreikių tenkinimui infrastruktūros tai yra šiluma vanduo elektra su palaikymu reiškia priemonės visos tai yra griauna
E7	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	tai yra žiaurūs dalykai kurie vyksta ukrainoj ne tas pats yra šaudymas civiliniu miestu šalyje nėra jokios karinės tai yra nusikaltimas žmogiškumui
E6	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	tai yra didelio masto arba sistemingi veiksmai kad tai yra ataka nukreipta prieš civilius gyventojus ir nusikaltimai žmoniškumui nėra siejami su kariniu konfliktu jie gali būti taip pat tik taikos metu
E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	pirmiausia turi būti tam tikras masiškumo lygis kuris išreiškiamas žodžiais žodžiu puolimas nukreiptas prieš civilius gyventojus
E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas	kaip didelį aukų skaičių ir panašiai
E4	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas > Teisinis	negaliu tiksliai pasakyti apibrėžimo nusikaltimo žmogiškumui tai yra teisiškai gana apibrėžtas sakykime terminas tai aš jį stengiasi ir naudoti tame teisiniame formate
E6	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas > Teisinis	šią sąvoką apibrėšiu profesionaliai kadangi tiesiogiai dirbu su romos statutu tai mano mintyse įrežta tas apibrėžimas

E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Apibrėžimas > Teisinis	kadangi tai yra mano ir visart atsijos tema ir mano nuolatinių tyrimų tema tai aš tiesiog nusikaltimų žmoniškumui aš žinau kaip tam tikrą žodžių nusikaltimų tarptautinių nusikaltimų rūši kurie būtent yra pasižymi tam tikrais skirtumais dėl karo nusikaltimų nuo kitų nusikaltimų rūšių jam yra būdingas pagal romos tautų tai jam yra būdinga taip vadinama dviguba konstrukcija
E4	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	aš manau kad tai apie juos jie yra stipriai aptarinėjami ta prasme šitą ir norėjau pasakyti kad kartais net neatsargiai apie tai yra kalbama
E4	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	aš manau kad yra kalbama apie juos viešai kartais gal per daug bet ne per daug galbūt ne per daug sakykim bet apie juos kalbama kartais atleidžiai arba galbūt neįsigilinus
E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	Man atrodo, kad būtent šita plataus karo invazija Ukrainoje truputį iškėlė tarsi iš naujo šitą klausimą, jį suaktualino. Čia yra svarbu ir galbūt iš tos informacinės kovos, jeigu mes kalbam apie Rusiją ir Ukrainą, na ir bet...faktas, kad dabar tikrai iškėlė ir galbūt žmonės anksčiau galbūt net buvo pamiršę galbūt, kad taip galima su žmonėm, bet kaip tikrai.
E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	Tikrai buvo gana plačiai, aišku, ir tikrai visi žino, pavyzdžiui, va tą pačią Bučą. Čia ko gero daugiausiai visi šitą pavyzdį naudoja, bet čia aš manau ir yra puikus pavyzdys būtent tų nusikaltimų žmogiškumui, kur tiesiog žmonės yra pavadinkim, be jokios priežasties pavadinkim, tiesiog nužudyti, nukankinti ir panašiai.

E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	Aš sakyčiau dabar truputį sąvoka tam tikra prasme yra žymiai plačiau naudojama ir žmonės vėl supranta, kas tai, nes pavyzdžiui, kad mūsų partizaninio karo kontekste tikrai ten buvo irgi daug nusikaltimo žmogiškumui - ar ten tas pats trėmimas į Sibirą ir panašiai, bet tai jau buvo šiek tiek gal specifiniai gal žmonės, tie kurie galbūt labiau domisi istorine atmintim. Dabar pačiai visuomenei, žmogui tai yra tarsi toksai pabudimas iš sapno, kad vėl tai vyksta ir ta prasme, kad metodai iš esmės nesikeičia būtent
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	Aš manau, kad stengiamasi tai išviešinti, ypač jeigu tai padaro priešo oponentas.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	skirtumas yra tarp sakykim Rusijos ir Ukrainos, kad jeigu ir taip nutinka, kad kažkuriuo lygmeniu, ne tai kad slėpti bandome, bet tiesiog akcentuoti arba pradėtas tyrimas ir nenorima viešinti tos tyrimo informacijos, tai jeigu tie duomenys pasirodo, tai neretai arba pripažįstama kad tai yra karo nu karo nusikaltimas
E8	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	nu tai iš tikrųjų žinias klaida ir karo nusikaltimus žmoniškumui iš tikrųjų yra vad
E7	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Gerai žinomi	reik manyt žinomi nes nusikaltimas iš stilius pasižiūrėti žiūrint kurioj kaip nes jeigu man nemažai aš žiūriu tai yra aišku iš Ukrainos tai akivaizdžiai viską sako faktai daug
E1	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Žinomi kitais žodžiais	kalbama tikriausiai dažnai tiesiog įvardijama kiek kitokiais žodžiais ir tokiais... ne tokiais abstrakčiais

E6	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Žinomi kitais žodžiais	apibrėžimas nusikaltimų žmoniškumui kilęs iš to vidinio suvokimo kas yra teisinga kai daug žmonių manau kad kažkiek tai suvokia apie ką mes visi kalba ir kairėmis veiksmus kurie nukreipti prieš civilius dauguma žmonių ir pavadintų veiksmus kuriuose nukenčia civiliai ir pavadintų nusikaltimus žmoniškumui tas manau kad didelė dalis visuomenės tokį bendrą supratimą kas tai yra taip teisine prasme turbūt kad ne
E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Paplitimas > Žinomi kitais žodžiais	platesnė visuomenė ir turbūt nedaro skirtumo kad yra karo nusikaltimas yra nusikaltimas
E4	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neigiamas	ta prasme antraščių prasme tai kartais galbūt perlenkia lazdą bet čia nėra ką ir pridurti pas mus antraštėm taip jau yra
E8	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neigiamas	sakyčiau kad tarpinių tyrimų rezultatų žiniasklaidoje per mažai pateikti
E6	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neigiamas	kai pradedama sąvoka iškreipti ir tendencingai pateikti žiniasklaidoje tai būna pikta tada kad žmonės yra klaidinami
E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neigiamas	labai nepatinka kai tas skelbimas yra naudojamas ten skaitomumui didinti ar kažką panašaus užsiimant tam tikromis manipuliacijomis
E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	Aišku aš suprantu žiniasklaidą iš kitos pusės, kad nu jinau yra apribota su tais nusikaltimais žmogiškumui, kad negali ten tų vaizdų tokių labai baisių dėt ar panašiai ir dažniausiai ta žinutė apie tuos nusikaltimus žmogiškumui vis tiek jau būna taip nu truputį prafiltruota negu tų pavyzdžių gali rasti ten tokiuose neformaliuose pavadinkim kanaluose ar telegramo, ar ten dar ten kažkur, tai tai va.

E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	Kalbant apie portalus.. jie vis tiek matyt yra šiek tiek riboti dėl tam tikrų cenzūros dalykų.
E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	jisai man atrodo labiau dabar toksai grįstas savo faktologija.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	Jie uždengia šituos vaizdus elektroninėm priemonėm ar dar kažką padaro, kad tai nesimatytų ir tai dažnai yra abeiose pusėse, todėl kad kiekviena pusė rodo dažniausiai savo tokius atvejus, kai į juos yra taikoma, tai tuos savus piliečius ar tuos žmones kur laiko savais ir stengiasi uždengti ir neparodytų nutrauktų kojų, sutraiškytų galvų ir panašiai.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	Dažnai jie tai filmuoja ir deda į internetą ir ten matosi kas šaudo ir kaip šaudo ir ten dažnai ypač rusai mėgsta tai pateikti kaip kažkokį galios įrodymą kad vat mes galim tai padaryti žiūrėkite koį efektą mes kuriam tai.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	Vaizdelis yra toks, koki mes matom, bet kas buvo prieš tai, mes nežinome. Gal ten buvo vėl kažkokie konfliktai tarp jų ir panašiai, tai kas išsaukia. Tai esmė, kad emocijos kartais padiktuoja tą išėjimą į viešą erdvę, tai reiškia papostinimai į telegram kanalą, į feisbuką ar kažkur.
E1	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	manau, kad apie juos yra kalbama ir nemažai kalbama, kiekviena diena, tiesiog vartojimas truputį... nevartojamas konkretus terminas nusikaltimai žmogiškumui.
E7	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Neutralus	skirtingai yra kaip ir gan stipriai tai pateikiama kaip nusikaltimas žmogiškumui bet yra kituose straipsniuose toks paviršutinis bet čia vėl priklauso nuo to kokius veiksnius priteisė ir pažiūrėsiu skirtingai

E6	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Teigiamas	kai būna koks nors straipsnis ir pateikiama profesionalų nuomonė taip pat kai yra objektyviai nušviečiama situacija tai taip pat irgi vertinu teigiamai
E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Pateikimas > Teigiamas	faktų pateikimas arba ten kalbėtume apie bučą arba ns kalbėtume apie žodžiu civilių objektų sunaikinimas ir visai ar kitus dalykus tai aš manau kad labai gerai kad ta informacija yra pateikiama
E1	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Nevartojama	Tiesiogiai turbūt, ne nes galbūt tai yra labiau pranešimai tai žiniasklaidai kartais
E8	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Nevartojama	be aš su tokiom nusikalstamų veikų jam nedirbu
E7	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Nevartojama	asmeniškai mane nes mano darbas visai nėra surištas tais dalykais
E4	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Vartojama	tai be abejonės tai visą laiką
E3	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Vartojama	Gal retokai taip, mes gal daugiau būna tiesiog imam mastus, rakursus, bet faktus, taip karts nuo karto.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Vartojama	Taip tenka girdėt tai kasdien, sėdint vertinant viešą informaciją, klausant kitų ekspertų, skaitant nuomones, dažnai tenka, kaip sakyti, perskaityti ar pamatyti tų vertinimų.
E6	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Vartojama	Taip, kasdien.
E5	Interviu analizė > Nusikaltimai žmoniškumui > Taikymas darbe > Vartojama	Taip aš apie dirbtų studentams aš apie tai rašau ir tai yra mano tau
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Neigiama	vis tiek emocinė parama, vis tiek natūraliai žmogiškai yra vienoje pusėje, tai nu kaip prideda papildomo kuro tam tekstui ar video panašiai. Tai tas yra turbūt normalu, nieko niekur to neišvengsi, išlaikyti profesionalumą bet vis tiek tu kaip pilietis turi, nu sunku atsiriboti nuo tokio karo, kuris vyksta visiškai šalia. Mums tai dar sunkiau padaryti, nes mes ne žurnalistai, tai mes

		nepaisant kritikos ir kitų dalykų, ką jau ką matom negerų Ukrainos karyboje, kur daromas klaidas ir panašiai, nepaisant to, mes vis tiek stovime jų pusėje ir norim kad jie laimėtų.
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Neigiama	turi labai daug įtakos nes bet kuriuo atveju šitas karas yra per tai kad sugebėtum būti visiškai objektyvus vertinant vos ne kiekvieną incidentą tai va tas dalykas yra tikrai labai sunku ir natūraliai tu net ir nenori atsiriboti net ir nenori kad kartais vertinti grynai pagal tą griežtą prie prizmę
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Nėra	Tiesą pasakius, nemanau, nes yra vis tiek žurnalistų, yra ir kurie rengia įvairias sritis ir ,ko gero, yra netgi, kurie žurnalistai, kurie būtent yra pasiėmę Ukrainos tarkim temą ir jie rašo.
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Nėra	aš manau kad tikrai žurnalistų yra visada, kurių kaip sakant žingeidžių stropių, jie nori temas išnagrinėti detalai, tiesiog kaip sakant iš namų ištirti visus, viską reikėjo kaip sakant detalių, bet faktas, kad aš manau, kad yra tų tokių, kur nesiekia kažkokios žinutės apie Ukrainą
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Nėra	Konkrečiai mano tai neįtakoją, nes tie tyrimai kuriuos aš atlieku yra susiję su pokario naujienom ir nelabai yra susiję su Ukraina arba tai kas ten vyksta tarkim. Konkrečiai dabar įtakos aš nejaučiu.
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Teigiamai	nu tai ta prasme teigiamai paveikė aišku kad teigiamai nes tiesiog susiduri tiesiogiai galų gale su tom situacijom ir tu turi ieškoti jie būtų ten vietoj ypač dirbi tai tu jau esi priverstas kažkaip tai

E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Teigiamas	tai yra nu teigiama patirtis nes tu kiekvieną kartą darydamas tokius tyrimus rašydamas straipsnius tarsi priverstas mokytis daugiau sužinoti apie tai gilintis
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Teigiamas	Nu tai be abejo. Iki karo 2022 metų buvo kažkiek tai sakykim rašoma jau nuo 2014 metų, bet aš manau, kad buvo per mažai rašoma apie tuos karinius veiksmus Rusijos-Ukrainos teritorijoje. Tai sakyčiau po 2022 metų tai jau buvo daroma plačiau.
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Teigiamas	turi kažkaip tas atspindys straipsniai aktualesni ir pritraukia daugiau dėmesio
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Karo įtaka žurnalistikai > Teigiamas	eigu tokie rimtesni žurnalistiniai tyrimai yra žymiai įdomesni jeigu remiasi žurnalistas iš tikrųjų vyksta į ką zona atlieka tyrimą šnekasi su žmonėm tai stai manau tai turi didelės įtakos kokybei kaina mums informacijos turi įtakos irgi kokybei tai manau kad prie Ukrainos konflikto mes turim pakankamai daug priima tiek galimybių nuvykti tiek galimybių bendrautų su žmonėm kiek daugybė yra savanorių važiuojančių žmonių tiesiogiai dirbančių tenai manau kad prie informacijos mes pakankamai turim neblogą prie priėjimą ir žurnalistai turi geras galimybes atliktus žurnalistinius tyrimus rimtus
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Naujosios medijos patikimesnės	šitas karas parodė ant kiek tradicinė žiniasklaida yra jinai darė klaidų ir jinai daro klaidas bet nepalyginamai vis tiek vis dar turi tam tikrą filtrą palygint su socialiniais tinklais su su kažkokiom naujom tam žiniasklaidos priemonėm kurios tiesiog pere padriką informaciją

		labai dažnai ypač karo pradžioje nepatikrinta melaginga
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Naujosios medijos patikimesnės	aš manau kad tradicinė žiniasklaida vienareikšmiškai išlaiko svarbią poziciją tame kad ta informacija nors kažkiek yra siojama tikrinama peržiūredama ir taip toliau
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Naujosios medijos patikimesnės	bet operatyvumas akivaizdžiai yra socialiniuose tinkluose ir ta prasme ten viskas greičiau vyksta, tai čia turbūt balansas.
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Naujosios medijos patikimesnės	pauda neteisingai per internetą visai daug ten daug greičiau ir tai sako kitą dalyką
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Tradicinės medijos patikimesnės	Visada geriausia žiūrėti, vis tiek daugiau filtrų turi tos tradicinės žinios. Ta prasme, kad ten ne prasivers kažkokia melagiena ar kažkas, daugiau filtrų yra ten,
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Tradicinės medijos patikimesnės	Aš manau, kad tradicinės žiniasklaidos priemonės yra patikimesnės.
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Tradicinės medijos patikimesnės	radijas turbūt tai kaip manau naujausia aktualiausia ir neatidėliotinai informacijai
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Tradicinės medijos patikimesnės	objektyviai žiniasklaidai tai manau kad pirmoji grupė daugiau įtakos ir man atrodo patikimesnis nežinau
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Tradicinės medijos patikimesnės	netradicinės medijos užsiima tiesiog informacijos srautu ir aišku ir tarp netradicinių medijų yra tokių kurios elgiasi atsakingai neskelbia nepatiktos informacijos panašiai bet šiuo atveju aš pasitikiu būtent būtent tradicinėmis

		medijomis grynai dėl to kad būtų patikrintas faktas
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Vienodas	Tai aš manyčiau, kad patikimumo atžvilgiu, gal yra panaši, nes vis tiek nu kaip sakant taikymo... paimam pavyzdį LRT. Gali parodyt tiesiog reportažo per televizorių arba padaryti radijo, jis tiesiog tą patį pavadinimą gali tiesiog parašyti raštu
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Medijų patikimumas > Vienodas	Jeigu mes šnekam apie žiniasklaidą, tai turbūt didelio skirtumo nelabai yra, nes vis tiek, kaip pasakyt, tradicinė žiniasklaida yra kaip ir spaudai. Jinai turi tuos pačius žurnalistus, kurie rašo ir į naujienų portalus, tai informacija iš principo vaikšto ta pati.
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma	tuos kurie pritraukia daugiausiai dėmesio pačius žiauriausius mūsų žiniasklaida pozityvumo ne nepasižymi
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma	rašom apie tuos kurie kurie sukelia daugiausia daugiausia tos žmogiškos emocijos
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Civilinės ar panašios infrastruktūros naikinimas	sprogdinimus
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Civilinės ar panašios infrastruktūros naikinimas	smūgiai nutaikyti į civilinius objektus
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Civilinės ar panašios infrastruktūros naikinimas	sugriauti namai

E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Deportavimas	civilių neteisėtas perkėlimas
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Kiti panašaus pobūdžio nusikaltimai	luošinimai ar panašia
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Seksualiniai nusikaltimai	moterų išprievartavimus
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Žudymai	smogėm ir pataikėme ir visus nužudėm
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Žudymai	apie žūtis
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Žudymai	nužudymo
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia rašoma > Žudymai	kai žūsta daugiau negu negu vienas žmogus tada kai žūsta vaikas
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > "Genocidu" - naikinimas	genocidu
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Apartheidas	jeigu tu neturi Rusijos rusiško paso, turi ukrainietišką, tau nėra suteikiamos paslaugos kažkokios, kur vaikai yra perauklėjami

E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Civilinės ar panašios infrastruktūros naikinimas	bombardavimai, miestų atakos, apšaudymai su ta pačia artilerija
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Civilinės ar panašios infrastruktūros naikinimas	Reiškią smūgiai civilinei infrastruktūrai, smūgiai civiliniams objektams, gyvenamiesiems rajonams.
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Civilinės ar panašios infrastruktūros naikinimas	objektų naikinimas
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Deportavimas	ukrainiečių vaikų ir apskritai gyventojų priverstinę priverstinis perkėlimas
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Deportavimas	aikų reiškia išgabenimas iš Ukrainos
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Deportavimas	vaikų atėmimas
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Deportavimas	deportacijos
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kankinimas	kankinimai
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kankinimas	įvairūs kankinimui

E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kankinimas	belaisvių kankinimas
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kankinimas	kankinimai
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kiti panašaus pobūdžio nusikaltimai	suluošinimas
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kiti panašaus pobūdžio nusikaltimai	nukenčia civiliai
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Kiti panašaus pobūdžio nusikaltimai	kariavimo būdų ir priemonių pažeidimas
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Neteisėtas įkalinimas	neteisėtas įkalinimas
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Neteisėtas laisvės atėmimas	paėmus į nelaisvę
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Žudymas	prieš civilius kurie yra nukreipti
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Žudymas	nužudymas

E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Žudymas	pataikėme ir visus nužudėm, o ten kaip video vaizdai matosi kaip išveža ten vaikus, moteris, senesnius, galbūt ir vyrų ten yra, nu tiesiog civilis taikiny
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Žudymas	civilių žudymu
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Nusikaltimai karo metu > Daugiausia susiduriama > Žudymas	žudymai
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Ekspertinis diskursas	Ir tada ta ekspertinė bendruomenė - reiškia ką kalba ekspertai iš įvairių valstybių, tiek patys, tiek vakaruose, tiek Lietuvoje, ir bando turbūt suprasti ir surasti tą atsakymą, kuris jiems rūpi.
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas	tada oficialiais pareigūnų pranešimais ir kitų oficialią informaciją kitaip sakant
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas	šaltinis kaip patikimas pavadinkim yra oficialios Ukrainos institucijos tarkim, nežinau, prezidento ofisa, s vyriausybė, krašto apsaugos ministerija, generalinis štabas, tai tikrai dažnai šita informacija remiamasi
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas	Tai reiškias ten sakykim Ukrainos, nu abiejų pusių turbūt taip sakykim, abiejų pusių oficialūs kariniai ir politiniai kanalai
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas	ir baigiant oficialiais pranešimais – krašto apsaugos ten sakykim ministerijos, vadovų,
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas	turbūt ta informacija jinai iš Ukrainos galvojau kad jie objektyvūs duomenys pateikiami Ukrainos tiek valdžios atstovų
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas	tai gali būti tarptautiniai pranešimai spaudai tai gali būti karinių pajėgų ataskaitos

E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Politinis diskursas > Valstybės vadovų nuomonė	prezidento Zelenskio ir panašiai.
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	ai turbūt beveik vienareikšmiškai tai yra kaip pasakyt kaip lietuviškai dabar galvoju išsireikšti new year tai naujienų agentūrų pranešimais agentūrų pranešimais
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	Aišku, faktas, ir dažnai kad būna tokių sankcijų, kur parašyta, kad vat ukrainiečiai skelbia taip, rusai skelbia taip, bet mes maždaug negalime patikrinti, kaip yra iš tiesų, tai šitas yra tikrai, tokių straipsnių yra, kur paimama abiejų pusių informacija ir pasakoma kad iš esmės kažkokios ištirti nėra galimybės.
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	ir po to tų šalių žiniasklaida, šiuo atveju daugiau ukrainiečių žiniasklaida, nes žiūrėt ką rusų žiniasklaida rašo apie karą Ukrainoje nu tai ten paskęsti pelkėje ta prasme, ten melas ant melo, tai gal labiau ukrainiečių.
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	yra suvestinės arba kažkur kažkieno persispausdinimai kito informacijos
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	Yra užsienio, vadinasi spaudos duomenys, kurie analizuojami yra, tada Ukrainos įvairiausi pranešimai, tai pradedant tuo, dar internetiniai puslapiai...
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	vėl žurnalistai kurie stengiasi gauti informaciją apie farmaciją patikrina ir stengiasi pateikti tai būtų jau faktas taip daugmaž tikras o kiti informacija kaip sako pateikia informaciją aš tau sumokėsiu aš ją pateiksiu ir ar tokiu

E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	ir tikiuosi kad kad objektyviais šaltiniais iš Ukrainos taip pat savanoriai kalbinami tie žmonės kurie ten važiuoja dirba bet čia turbūt tiriama žurnalistika
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Pagrįstumas > Viešasis diskursas	tai gali būti tie visokie telegram kanalai visokie korespondentai viskas
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	pačio žmogaus - ar tai yra vaikas, pavyzdžiui, ar tai yra moteris
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	ir aukos ten – vaikai, seneliai, kariai.
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	Aš manau labai į tą konkrečią žalą, kurią padarė tos dienos apšaudymui ar ne. būtent į fizinius sugriovimus, kažkokius materialinius nuostolius, fizinius sugriovimus, žūtis žmonių
E8	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	Nu tai pirmas dalykas, apie aukas yra rašoma tik bendro pobūdžio informacija, ta prasme, kiek žmonių žuvo, kiek nukentėjo.
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	apie aukas Ukraina vad kas labiausiai išskiriama
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	į aukas iš tikrųjų nemažai tų straipsnių
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Aukos / žala	vat šiame kontekste akcentuojamos nusikaltimų aukos labai dažnai be abejones na tai yra ta vadinama žmogiškoji dimensija
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Kaltininkas	tai manau nu kaltininkas
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Kaltininkas	pagal tą jausmą tai atrodytų, kad akcentuojamas yra kaltininkas, nu ta prasme, kas tai padarė

E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Kaltininkas	Ukrainiečiai taip kaip sakyti rečiau juos galima tuo apkaltinti, bet vis tiek fokusas yra pagrindinis ant Rusijos, kuri yra agresorė ir vykdo metodiškai tuos karo nusikaltimus.
E7	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Kaltininkas	kaltininkas aš manau kad akcentuojama
E3	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Nusikaltimo pobūdis	kokie yra nusikaltimai - ar tai yra išprievartavimas, ar tai yra suluošinimas, tiesiog mirtis žmogaus.
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Nusikaltimo pobūdis	apie karinius veiksmus progresą karą tai labiau apie objektyvią pusę
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Tolimesni veiksmai (teisingumas)	kita tema turbūt kuri yra tai yra įmanoma žodžiu ar tai ar tas teisingumas bus atstatytas jeigu įmanoma pasiekti
E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Akcentuojama dabar > Ukrainiečių integracija	pie ukrainiečių integraciją
E5	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Atsakomybė	būtų įdomu tarkim tai buvo panagrinių atsakomybė nes žmonės tikrai ne visada supranta atsakomybę ir ir panašius dalykus
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Įtaka socialinei, ekonominei santvarkai	kokią tai daro įtaką tai socialinei, ekonominei santvarkai ir pagrindinių teisių užtikrinimą

E3	<p>Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Kaltininkas</p>	<p>Tai aš manau tiesiog yra labai svarbu rodyti, kad tiesiog kuris įžengė su savo batais purvinais į Ukrainą, jisai tiesiog vykdo tokius nusikaltimus ir jis toliau juos vykdys, nepaisant tai yra lietuvis ar tai yra ukrainietis, ir tai tiesiog jų yra veikimo tokia nu tiesiog norma, tu tiesiog sieki savo tautos kažkokio tikslo, nesvarbu kitais būdais, kad turi tą imperialistinę misiją, tą vadinamą rusų, o fašizmas tikrai manau jis yra egzistuojantis dalykas ir čia tikrai ne kažkokios tai klišės, kurios pavadinimas naudoja kažkur viešoje erdvėje, bet kartais tikrai nu ypatingai numato viską.</p>
E8	<p>Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Kaltininkas</p>	<p>Apie kaltininkus apskritai negalima jokios informacijos rast, nu sakykim net gi Putino, kurio Rusijos karinio dalinio konkretaus pavadinimo kareiviai tuos nusikaltimus daro, aš jau nekalbu apie pavardes ir kitus duomenis. Jeigu sakykim žurnalistam tokia informacija yra žinoma, tai apie tai reikėtų rašyti daug daugiau.</p>
E8	<p>Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Kaltininkas</p>	<p>Aš manau, kad turėtų būt akcentuojami ir patys kaltininkai vykdytojai, ir jų vadovai.</p>
E7	<p>Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Kaltininkas</p>	<p>įvardinti yra konkrečiai kas kaltininkas</p>
E3	<p>Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Mišrus</p>	<p>Aš tai manau kad tiesiog bendrai turėtų apie tai kalbėt. Nesvarbu kam ir kaip, bet svarbu, kad tiesiog yra akivaizdžiai rodoma ir vaizduojama, kad tiesiog yra tokia vadinkime toks režimas, kuriam tiesiog yra žmogaus gyvybė nesvarbi ir tiesiog tai turi būt.</p>

E6	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Pagalba ukrainiečiams	žiniasklaida kuri rašo apie žmones kurie padeda ir tuos žmones kuriems reikia tos pagalbos kurioje įvertina jų gyvenimus tai pakeite man gražiausia tokia žiniasklaida
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Tolimesni veiksmai (giluminė analizė)	aš manau kad galbūt svarbu šviečiant visuomenę iš tokios švietėjiškos pusės tai turbūt svarbu aiškinti žmonėms kaip tokie procesai nagrinėjami yra kaip yra nustatomi tokie nusikaltimai kaip jie yra ir kaip vyksta jų sakykime procesas nagrinėjimu ir galų gale iš kur tai atsiradę apskritai
E4	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Tolimesni veiksmai (giluminė analizė)	jeigu tu pasakai kad vladimiro putinui paskelbė arešto orderį bet nuo to niekas nepasikeičia tai svarbu paaiškinti kodėl taip yra tai visada man atrodo kad tyrinėjant tos tarptautinės teisės reikalus labai reikia aiškiai spręsti
E2	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Tolimesni veiksmai (giluminė analizė)	Bet gal norėtusi, kad būtų akcentuojama, kas iš to, ta prasme, koks po to veiksmas seka. Nu mes visi žinom Haga, Tarptautinis tribunolas ir visa kita, tačiau mano galva per mažai yra spaudimo iš viešosios erdvės.
E1	Interviu analizė > Nusikaltimų žmoniškumui vaizdavimas internetinėje erdvėje > Straipsnių turinys > Turėtų akcentuoti > Tolimesni veiksmai (giluminė analizė)	et nėra kalbama, kaip ir prieš tai minėjau, apie pasekmes. pavyzdžiui nu nežinau mokykla susprogdinta bet nėra kalbama apie tai, kiek vaikų Ukrainoje netenka teisės į mokymąsi arba tas mokymasis tampa ne toks kokybiškas, efektyvus ir arba apskritai galbūt kažkas jau net negauna ten. kiek per mažai dėmesio būtent pasekmėm tų sugriovimų.
E3	Interviu analizė > Pastabos	Nusikaltimus žmogiškumui.. matyt čia, būtent šito karo kontekste, tai yra gana platu

E8	Interviu analizė > Pastabos	nu tai žinokit naujienų portaluose iš tikrųjų kalbant apie konkrečius sudėtis tai kai žurnalistai pagal baudžiamojo kodekso normas aišku neanalizuoja ten tų konkrečių įvykių todėl visom padaryt atitinkamas išvadas ko jie nusikaltimai karo nusikaltimai žmoniškumui vyrų jau tai išvada sunku pasakyti dabar
E6	Interviu analizė > Pastabos	kokie veiksmai yra laikomi nusikaltimu žmoniškumui - tai yra sąrašas, jis nėra baigtinis ir kiti veiksmai, na tai taip apibrėžia, minusiukai tų žmoniškumo
E6	Interviu analizė > Pastabos	žmonės naudoja labai labai plačiai jiems ir kaukės yra nusikaltimų žmoniškumui kartais devaluojama sąvoka
E5	Interviu analizė > Pastabos	tie nusikaltimai kurie daromi ukrainoje yra ir karo nusikaltimai tam tikrais atvejais galima kalbėti apie nusikaltimus žmoniškumui
E4	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	be abejonės didžiulė vis tiek tie skaičiai yra didžiuliai labai kiek žmonės skaito tą spaudą ir tikrai nesunku pajusti kalbant su žmonėm kad aš manau manau kad žiniasklaida stipriai labai stipriai formuoja visuomenės nuomonę tam tikrais klausimais ukrainai kontekste
E3	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	Faktas, kad turi, nes jie matyt nušviečia kas vyksta, kaip vyksta
E2	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	Taip, vienareikšmiškai. Visuomenė tai ir skaito turbūt, žiūri žinias, skaito portalus. Didžioji dalis jų tikrai nenaršo ten po tuos telegram kanalus, kur vyksta tos diskusijos ir galima pirminę tą informaciją susižinot. Jie vartoja tai, ką pateikia žiniasklaida ir jų vaidmuo yra turbūt lemiantis, aš taip sakysiu.

E1	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	Tai be abejonės, visos žiniasklaidos skelbiama informacija turi tikrai mano galvą didelę įtaką visuomenei, bent jau didesnei jos daliai. Tai čia net nereiktų išskirti naujienų portalų, tai tiesiog apskritai žiniasklaidos faktas.
E8	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	Taip, aš manau, kad turi reiškia įtakos
E7	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	tai yra gi visuomenės nuomonės formuotojai kur kas gyvena pagrindinio taip suprantu visuomenės forumu tai yra yra žmonės jie yra visuomenės formuoti
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	aš manau kad didele dalimi prie tos nuotaikos tų emocijų tokių žmonių vidinio ir pajautimo karo ir karo pasekmių prisideda prisideda žiniasklaida ir formuoja tą jausmą
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos	taip tikrai manau kad turi labai didelę įtaką ir iš tikrųjų labai labai priklauso visuomenės nuotaikos nuomonės žinios nuo to kokios žiniasklaidos priemonės jie skaito klauso ir žiūri todėl buvo labai geras sprendimas uždrausti Rusijos televiziją Lietuvoje čia aišku dabar jau naujo laiko turim tai papasakosiu istoriją ta mano draugės mama kuri rusakalbė ir visą laiką žiūrėjo rusišką televiziją mano drauge na etninė Rusija bet jinai gyvena tarp lietuvių skaito lietuvišką žiniasklaidą ir nuo jos informacinis laukas fonas visiškai yra kitoks negu jos mamos prasidėjo karas Rusijos bazė Ukraina jinai kalbėdamas su mama tiesiog nerado visiškai bendro ryšio nes mama šneka tai ką kainai girdėjo per Rusijos televiziją jos susitarė kad šita tema nekalbės nes bendros nuomonės neturi mama visiškai paveikta rusijos tos

		<p>žiniasklaidos mano draugė skaito lietuvišką žiniasklaidą turi nuomonę apie tai kas įvyko visai kitokia ir staiga išjungia tą rusišką viziją ir jos mama nemokėdama lietuvių kalbos pradėdų žiūrėt ukrainiečių televiziją nes kitos televizijos na reikia rusiškai žiūrėt ir padaryt savaičių skambinai jinai savo dukrai mano draugė ir sako klausyk bet ten karas tai vat viso maistas atjungus Rusijos televiziją žmogui visiškai pasikeičia informacija kurią girdi ir jisai padaro visiškai kitokias išvadas</p>
E5	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų įtaka > Turi įtakos</p>	<p>net neabejoju kad na čia žiniasklaidos tiesą sakant vienas iš prakeikimų ir paskirčių formuoti visuomenės nuomonę kai aš aš tikrai net neabejoju kad turi turi įtakos</p>
E2	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas</p>	<p>Na būna įvairiai, čia priklausomai, kokį šaltinį, kokius šaltinius naudoja.</p>
E4	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Napatikima</p>	<p>patikimumą nu nevienareikšmiškai irgi nes vėlgi matome dažnai kad jau ir spauda tradicinė žiniasklaida portalai naujienų remiasi ten sakykim telegram gauta informacija man atrodo kad tiesiog viskas yra gerai kas yra skelbiama tiesiog kadangi lietuvoj mes klaidoje yra labai didelė kur konkurencija dėl to kas greičiau paskelbs naujieną kad ir kokia ji būtų tai ta informacija galbūt galėtų apskritai gal kartais jinai nežinau ta prasme nereikalinga ir skelbiama tik šiaip kaip toks klipai tas galbūt nu tiesiog kažkokia naujiena kaip kuo daugiau pasiekti</p>
E3	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Napatikima</p>	<p>daugiau iššūkių kyla dėl patikimumo su būtent ta vat internetine</p>

E7	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Napatikima</p>	<p>ta informaciją jinai ateina ateit gali spauda ten ir žiniasklaida kaip ir atrodytų patikima bet ji bus pradėta tą iš kur jinai prasidėjo ir tada dainiui iki tol pačios pirminių šaltinių jeigu gaunasi tuomet jei kad ta informacija negali būti visiškai patikima</p>
E1	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Patikima</p>	<p>Karo pradžioje gal kiek kitaip buvo, kol dar buvo bandoma pasakyti daug informacijos, neaišku, kas tikra, kas netikra. Aš manau kad klaidų daug daugiau pasitaikydavo ir netikros informacijos ir klaidingos, o šiuo metu aš manau kad patikimumas tikrai yra labai aukštas ir jau išmoko žurnalistai atsirinkti kas yra teisinga informacija, kas yra tiksli ir kaip pasiduoti nepasiduoti propagandai, kaip atskirti priešišką propagandą.</p>
E8	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Patikima</p>	<p>ai aš vertinu tuos duomenis kaip patikimus, tik tai dar kartą sakau, kad kai analizuoja tuos duomenis karo žinovai, analitikai, žurnalistai kariniai, tai kartais jie padaro tokių išvadų, kurios mano manymu yra šiek tiek subjektyvios.</p>
E6	<p>Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Patikima</p>	<p>jeigu remiantis objektyviais šaltiniais aišku čia turbūt vėl reikėtų pakartoti apie tą tiek ir Ukrainos vykdomą pozityvią pro propagandą tikros aš nelaikau blogu dalyku bet kažkiek objektyvumą be abejo tas tas iškreipia ir turbūt kad nelabai ir gali žiniasklaida ką dėl to padaryti nes tokia informacija objektyviai yra paskelbiama tai aš manau viskas viskas yra gerai kol tie šaltiniai yra patikimi</p>

E5	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Naujienų portalų patikimumas > Patikima	Žinot aš turiu portalus kuriais daugiau mažiau pasitikiu pirmiausia tai yra LRT antroji vietoj yra 15 minučių pavadinkim taip tai informaciją aš daugiau mažiau pasitikiu žodžiu kitų nelabai lankau nelabai mėgstu ir dar aš aišku pačių ukrainiečių portalus stebiu
E2	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Klausti ekspertų	Jeigu nepavyksta, rasti pasiklausti sakykim, nežinau, tų pačių Lietuvoje.. yra ne vienas ir ne 2 ekspertų, ar per soc. Tinklus, ką jie apie tai mano ir panašiai.
E2	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Kritiškas vertinimas	Na tai pirmiausia kritiškai vertinti visą informaciją, kurią skaitote, nepaisant šaltinio, kuris tai skelbia. Visada pagalvoti, ar tai tikrai galėjo šitaip būti, nepriiminėti kažkokių sprendimų ant karštųjų.
E1	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Kritiškas vertinimas	Tai iš principo patarimas yra viską į žiūrėti kritiškai – tiek į draugiškos, tiek į nedraugiškos, kaip čia pasakyt, informacijos gavimą.
E1	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Kritiškas vertinimas	Tu iš principo turi visą laiką kelti klausimus - o kodėl tai vyksta
E1	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Kritiškas vertinimas	Tai tiesiog mąstyti kritiškai, tikrinti informaciją ir kelti klausimus paskui.
E3	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Neskaityti rusiškų kanalų	Pirmiausia, žinoma, kad nereikėtų skaityti rusiškų šaltinių arba bent jau juos skaityti, čia turiu omeny, kas jau gal specifiškai žiūri, kaip jie konstruoja naratyvus, bet šiaip paprastam žmogui tai nerekomenduoju skaityti
E7	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Pirminio šaltinio ieškojimas	pasistengs surasti pirminį šaltinį iš kur turi pirminį šaltinį nes labai daug kaip informacija ateina buvo tai reiškia ten įvyko ten kažkas tai tokio bet kada dainiai pirmų šaltinių pirmam šaltinį

		buvo išreikšta nuomonė kad jeigu mes va tik darysim galima tik gautis
E7	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Pirminio šaltinio ieškojimas	svarbiausia yra atsirinktos straipsnis pirminis
E3	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Rinkti patikimus šaltinius	Tai žinoma visada skaityti tuos kaip sakant patikimus naujienu portalus pavadinkim, tuos tokius didžiuosius pavadinkim, kurie jau turi tą tam tikrą gilumą pavadinkim, legitimumą jo, tai čia aš sakyčiau pagal didžiausias gal.
E5	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Rinkti patikimus šaltinius	rinkti patikimus šaltinius
E5	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Rinkti patikimus šaltinius	reikia tiesiog atsirinkti tuos žmones kuriais pasitikiu kurio informacija pasitiki atsirinkti tą žiniasklaidą kuria pasitiki
E7	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Rinkti savus žurnalistus	reikėtų žymiai daugiau žiūrėti kad savi žurnalistai pateiktų tą kad aha iš kur ir kaip buvo gauti arba kaip sakoma šaltinio mes nepakeisime bet žin žurnalistų etiką šaltinio retsykliais
E4	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Šaltinių lyginimas	gal būt žmonėm turintiems kažkokį patirties arba stipriai besidomintiems tuo pačiu karų graina vis dėlto man atrodo svarbu skirtingos perspektyvos
E8	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Šaltinių lyginimas	Kad iš tikrųjų analizuojant viešąją erdvę reikia būt na šiek tiek stipriau išprususiam, išsilavinusiam, kad tu galėtum daryt tam tikrus sprendimus arba tam tikras išvadas iš vienos arba kitos pateiktos informacijos.

E8	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Šaltinių lyginimas	Tai kitaip tariant, galbūt net kartais reiktų pastudijuoti kitos pusės, tarkim agresorės, sklaidžiamą informaciją, kad tu galėtum pasidaryt tam tikras, santykinai kaip aš sakau, nešališkas išvadas.
E8	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Šaltinių lyginimas	Savaime suprantama, kad nu rusai, jie vis tiek nuo pat prigimties yra linkę labiau meluoti nei europiečiai, tai vat šitą kriterijų, šitą dirgiklį reikia vertinti daug rimčiau, na bet analizuot vis tiek reiktų visus šaltinius.
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Šaltinių lyginimas	kitų šalių žiniasklaida lyginti žiūrėt iš kazkokius šaltinius cituoja ir iš kur ta informacija ateina
E2	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Sąmoningumas	Tai tiesiog šalta galva perskaityt, pasitikrinti informaciją ir susižinoti viską iki galo, neskubėti priiminėti kazkokių sprendimų.
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Rekomendacijos > Sąmoningumas	aišku sąmoningumas galvoti iš kur ta informacija atėjo koks toks tos informacijos tikslas
E3	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	Sakyčiau tokia neutrali gal. Jautru aišku visada, kai pamatai žiaurius įvykius, žuvo kažkas panašiai, tai faktas, bet tokios žinutės nei vienam niekada nesukelia gero jausmo ir natūralu, kad tai yra tiesiog liūdna, kur ten ir pyktis ima sakyčiau, pyktis gal net labiau.
E2	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	Na sukelia sunkius jausmus, ypač pradinėj karo fazėj buvo tikrai sunku.
E2	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	Ir iš ukrainiečių pusės labai atvirų tokių vaizdų, tai ten nu labai emocingų vakarų būdavo, tai ir ašarą tekdavo nubraukti, nes ten vaikai ir moterys, ir visa kita. Tai tikrai sukelia pačias tokias jautriausias emocijas.

E8	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	Nu tai savaime suprantama, kad neigiamus jausmus ir pradėdant nuo neigiamo požiūrio į Rusiją kaip agresorių ir baigiant tokiu jausmu kaip klausimu dėl Lietuvos žmonių, dėl Europos žmonių būsimo saugumo.
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	skaitom apie aukas matyt empatijos sukelia gailestį kam noro padėti kam nors šalinti nežinoti apie tai patys baisu visiems turbūt nuskaitant tą karinį konfliktą iš tikrųjų baisu ir esant mūsų geopolitinei situacijai turbūt ir neramu daug kam ir daug kam kelia nerimą
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	kartais būna dėl to neramu kad kitur nėra to tokio suvokimo kad ta grėsmė egzistuoja
E6	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	tai žiniasklaida bendrai linkusi į dramatiškumą ir tą jausmą dirginimą žmonėse bet šitas rašymas apie karą jis net ir pagrindą turi iš tikrųjų tai nukrypti nei neramu nes nežinom kuo baigsis konfliktas jis pakankamai anksti tai štai tokius jausmus ir sukelia
E5	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neigiami	tai aš manau yra keli dalykai vienas yra pasibjaurėjimas kitas dalykas keršto noras 3 dalykas yra baimė 4 dalykas galbūt tam tikras akstinas veiksmui pavyzdžiui prisijungti prie šaulių prie savanoriškų pajėgų ar dabar karo komendantūra
E4	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neutralūs	dabar jau jokių turbūt nei kiek nestebina nei kažkokių jausmų sukelia
E1	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neutralūs	Tai viskas priklauso turbūt nuo žmogaus emocinės būklės.
E7	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neutralūs	priklauso nuo žmogaus psichologinės kiek žmogus yra patyręs

E7	Interviu analizė > Visuomenės nuomonės formavimasis > Straipsnių sentimentai > Neutralūs	nuos to vėl kaip žmogus gyveno kur gyveno koks buvo auklėjimas šeima santykis aplinka
----	--	---